

Sini Martikainen & Iida Rahkola

”Joutunu just näkemään kaikkea mitä ei lapsen pitäis nähdä”

Lapsuudesta kerrotut kaltoinkohtelukokemukset ja niiden yhteys aikuisiän lähisuuhdeväkivaltaan

Opinnäytetyö

Kevät 2020

SeAMK Sosiaali- ja terveystieteiden
sosiologi (AMK)

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Sini Martikainen ja Iida Rahkola

Työn nimi: ”Joutunu just näkemään kaikkea mitä ei lapsen pitäis nähdä”: Lapsuudesta kerrotut kaltoinkohtelu kokemukset ja niiden yhteys aikuisiän lähisuhdeväkivaltaan

Ohjaaja: Arja Hemminki

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 67

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia lapsuudessa koettua kaltoinkohtelua. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään, onko lapsuuden kokemuksilla ja mahdollisella aikuisiässä ilmenevällä lähisuhdeväkivallalla yhteyttä. Tavoitteena oli saada kaltoinkohtelun käsitettä sekä kaltoinkohtelua ilmiönä yhteiskunnassa näkyvämmäksi.

Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistyksen kanssa. Opinnäytetyön tutkimus oli toteutukseltaan kvalitatiivinen eli laadullinen ja sisältää viiden lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneen henkilön teemahaastattelut. Viisi haastattelua jakautui kolmeen pääteemaan: lapsuus, aikuisuus ja avunsaanti. Näiden teemojen pohjalta on myös koottu tutkimustulokset. Tutkimuksesta saadut tulokset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti, ja se on sisältänyt myös teemoittelulle ominaisia piirteitä.

Tutkimuksessa tulevat esiin lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneiden aikuisten kokemukset, joiden perusteella voidaan todeta, että kaltoinkohtelun seurauksen ulottuvat pitkälle aikuisikään saakka. Kaltoinkohtelun kokemuksilla on ollut moninaiset vaikutukset heidän elämässään. Lapsuudessa on esiintynyt pelon ja turvattomuuden tunteita, jotka ovat seurausta kaltoinkohtelusta. Haastateltavat kokevat, että lapsuuden kokemukset ovat heijastuneet omaan käyttäytymiseen parisuhteessa sekä muihin ihmissuhteisiin läpi elämän. Lisäksi voidaan todeta kokemusten yhteys vanhemmuuteen. Lähisuhdeväkivalta parisuhteessa sekä yhteys lapsuuden kaltoinkohteluun ilmeni yhden haastateltavan kautta. Opinnäytetyömme osoitti, että lapsuudessa ei ole saatu tarvittavaa apua kaltoinkohteluun. Haastateltavat kokivat, että perheen tilanteesta puhuminen ulkopuolisille hankaloittaisi heidän elämänsä. Ammatilliselta odotetaan kykyä ottaa kaltoinkohtelu puheeksi lapsen kanssa sekä taitoa keskustella väkivallasta. Lapsen ja ammattilaisen kohtaamisessa ensiarvoisen tärkeäksi nousevat luottamus sekä kiireettömyys. Onnistuneen kohtaamisen edellytys on lapsen kanssa keskusteleminen kahden kesken.

Avainsanat: kaltoinkohtelu, lapsen auttaminen, ammattilaisen tuki, lähisuhde- ja perheväkivalta

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor of Social Services

Authors: Sini Martikainen & Iida Rahkola

Title of thesis: "Just got to see everything the child shouldn't see": Experiences of Childhood Maltreatment and the Connection between Maltreatment and Intimate Partner Violence in Adulthood

Supervisor: Arja Hemminki

Year: 2020

Number of pages: 67

Number of appendices: 3

The purpose of this thesis was to study maltreatment experienced in childhood. This research aims to clarify whether childhood experiences and possible intimate partner violence in adulthood are related. The aim was to get the concept of maltreatment and maltreatment more visible in society.

This thesis was carried out in co-operation with the Federation of Mother and Child Homes and Shelters. This study was conducted as a qualitative research and the data was collected through thematic interviews of five people who have experienced maltreatment in childhood. The interview was divided into three themes: childhood, adulthood and access to assistance. The research results have been analysed according to these themes. The results of the study were analysed using data-based content analysis which also included features of theme analysis.

The research results indicated that consequences of maltreatment have effects on adulthood. The experiences of maltreatment have had many effects in their lives. Feelings of fear and insecurity are consequences of maltreatment. The interviewees felt that their experiences of childhood are reflected their own behaviour in relationships and other relationships throughout their lives. In addition, there is a connection to parenthood. Intimate partner violence and relation with maltreatment in childhood were noticed by one interviewee. This thesis indicated that help for maltreatment was not always received. The interviewees think that it was not an option to tell others about the family situation. Professionals are expected to be able to bring up maltreatment with a child and the skill to discuss violence. Confidence and enough time are extremely important when a child and a professional meet.

Keywords: Maltreatment, helping a child, professional support, intimate partner violence, domestic violence

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	8
2.1 Sopimukset ja hankkeet.....	8
2.2 Aikaisemmat tutkimukset.....	10
2.3 Työn tarkoitus ja tavoitteet.....	14
3 KALTOINKOHTELU JA LAPSUUS.....	16
3.1 Kaltoinkohtelun määrittely.....	16
3.2 Kaltoinkohtelun muodot.....	17
3.3 Perustarpeet.....	21
3.4 Kiintymyssuhde.....	22
4 KALTOINKOHTELUN SEURAUKSET JA AVUNSAANTI.....	24
4.1 Kaltoinkohtelun seuraukset.....	24
4.2 Avunsaanti.....	25
4.3 Kaltoinkohteluun mahdollisesti johtavia tekijöitä.....	26
5 AIKUISIÄSSÄ ILMENEVÄ LÄHISUHDEVÄKIVALTA.....	29
5.1 Lähisuhdeväkivalta.....	29
5.2 Väkivallan muodot.....	29
5.3 Kiintymyssuhteen merkitys parisuhteessa.....	32
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	33
6.1 Tutkimusmenetelmä.....	33
6.2 Tutkimusaineiston keruu.....	34
6.3 Aineiston analyysi.....	36
6.4 Luotettavuus ja eettisyys.....	39
7 TUTKIMUSTULOKSET.....	41
7.1 Haastateltavien taustatiedot.....	41
7.2 Lapsuuden kaltoinkohtelu.....	41
7.3 Aikuisiän lähisuhdeväkivalta.....	45

7.4 Kaltoinkohtelun merkitys aikuisiällä.....	46
7.5 Kaltoinkohdellun lapsen auttaminen.....	48
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
9 POHDINTA	56
LÄHTEET	59
LIITTEET.....	67

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tutkitaan lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun kokemuksia. Työn tarkoituksena on myös selvittää, onko lapsuuden kokemuksilla yhteyttä aikuisiällä ilmenevään lähisuhdeväkivaltaan. On havaittavissa, ettei väkivalta ole tänä päivänä enää ihmisten keskuudessa niin vaiettu aihe kuin mitä se on ollut vuosia sitten. Ihmisten väliset keskustelut sekä mediassa lisääntynyt uutisointi ovat saaneet aikaan muutosta väkivaltaan suhtautumisessa. Olemme huomanneet, että uutisointi on suurimmaksi osaksi käsitellyt aikuisten välistä lähisuhdeväkivaltaa. Koemme, että lasten kokema väkivalta on jäänyt toissijaiseksi perheiden väkivaltatilanteista uutisoidessa. Lapset ovat osana perheessä tapahtuvaa väkivaltaa, minkä vuoksi kaltoinkohtelun käsittely sekä asioiden esille tuonti on erityisen tärkeää.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa pohdimme useita väkivaltaa käsitteleviä aiheita, eikä ollut varmuutta, mistä näkökulmasta aihetta lähtisimme tutkimaan. Lopulta päädyimme tutkimaan lapsuudessa koettua kaltoinkohtelua yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n kanssa. Aihevalintamme taustalla on molempien vahva kiinnostus kriisi- ja väkivaltatyötä kohtaan. Lisäksi työharjoittelut sekä työskentely kyseisten aiheiden parissa ovat vaikuttaneet aiheemme valintaan. Tutkintomme tämänhetkinen opetussuunnitelma ei sisällä kursseja, jotka käsitelisivät kriisi- ja väkivaltatyötä. Tämä on entisestään lisännyt kiinnostusta aiheen itsenäiseen tutkimiseen, mikä on osaltaan vaikuttanut aiheen valintaan.

Työn tavoitteena on saada lapsuudessa kaltoinkohdeltujen aikuisten omaa ääntä kuuluville kokemusten kautta. Pyrimme opinnäytetyön avulla lisäämään ymmärrystä kaltoinkohtelun pitkäaikaisista seurauksista läpi elämän sekä tuottamaan ammattilaisille tietoa, kuinka tulisi kohdata kaltoinkohtelua kokenut lapsi. Ammattilaisten lisäksi toivomme, että opinnäytetyön aihe tavoittaa kaikki ihmiset ammatista riippumatta. Ymmärryksen lisääntymisen sekä aiheesta avoimen keskustelun myötä, toivomme kynnyksen avun hakemiseen madaltuvan. Aiemmin tehdyt tutkimukset osoittavat tutkijoiden ilmaiseman tarpeen aiheen tutkimiselle. Kaltoinkohtelun tutkiminen mahdollistaisi ajankohtaisemman tiedon saamisen. Opinnäytetyön tekemisen myötä olemme havainneet, että ajankohtaisen ja luotettavan tiedon löytäminen on osoittautunut haasteelliseksi.

Opinnäytetyössä käydään aluksi läpi tutkimuksen toteuttamisen lähtökohtia, joista ilmenee aihetta käsittelevät aiemmat tutkimukset sekä hankkeet ja sopimukset. Sen jälkeen eritellään työn tarkoitus ja tavoitteet sekä työlle asetetut tutkimuskysymykset. Kaltoinkohtelu ja lapsuus -luvussa käydään läpi kaltoinkohtelun määritelmä ja kaltoinkohtelun moninaiset muodot. Lisäksi luku sisältää osiot lapsen perustarpeista ja lapsuudessa muodostuvasta kiintymyssuhteesta. Kaltoinkohtelun seuraukset, avunsaanti ja kaltoinkohteluun mahdollisesti johtavat tekijät tulevat ilmi Kaltoinkohtelun seuraukset ja avunsaanti -luvussa. Viimeisessä teorialuvussa käsitellään aikuisiässä ilmenevää lähisuhdeväkivaltaa. Luku sisältää määritelmän lähisuhdeväkivallasta sekä kuvaukset väkivallan eri muodoista. Luvun lopuksi tarkastellaan kiintymyssuhteen merkitystä parisuhteessa. Tutkimuksen toteutuksessa perehdytään tapaan, jolla tutkimus on toteutettu sekä tutkimuksessa käytettyihin aineiston analysointimenetelmiin. Tutkimustulokset on esitelty kolmen teeman kautta, joihin tutkimuskysymykset perustuvat. Teemat ovat lapsuus, aikuisikä ja avunsaanti. Johdopäätökset sekä pohdinta löytyvät opinnäytetyön lopusta.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa esittelemme, millaisia aiemmin tehtyjä tutkimuksia löytyy lasten kaltoinkohtelusta ja millaisia sopimuksia tai aihetta koskevia toimeenpano-ohjelmia on tehty. Lisäksi kuvaamme opinnäytetyömme tarkoitukset ja tavoitteet sekä työtämme ohjaavat tutkimuskysymykset.

2.1 Sopimukset ja hankkeet

Lasten kaltoinkohteluun liittyvän uutisoinnin lisääntymistä on voinut havaita viime vuosien aikana. Aihetta on myös käsitelty erilaisten tutkimusten ja hankkeiden kautta. Lapsuuden kaltoinkohtelulla voi olla elämän mittaiset seuraukset, minkä vuoksi siihen varhaisessa vaiheessa puuttuminen ja sen ennaltaehkäiseminen on erittäin tärkeää. Kuritusväkivalta on ollut osana vanhempien tapaa kasvattaa lapsia. Suomessa se kuitenkin kiellettiin vuonna 1984. On selvää, ettei lakimuutoksen jälkeen välittömästi totutut tavat muutu, vaan kuritusväkivallan katoaminen ottaa aikansa. Erityisasiantuntija Marianne Lindqvist (2015) kertoo lastensuojelun keskustelun julkaisemassa blogitekstissä, että vuosittain lähes 300 lasta vammautuu kaltoinkohtelun seurauksena. Suomessa kuolemaan johtavia kaltoinkohtelun tapauksia on vuodessa lukumäärältään noin kymmenen. Perustuslailla (L 731/1999) pyritään turvaamaan lasten oikeus fyysiseen sekä psyykkiseen koskemattomuuteen. Lastensuojelulain (L 417/2007) tarkoituksena puolestaan on turvata lapsen edun mukainen kasvuympäristö ja tukea hyvinvointia. Vielä 1980-luvulla puolet suomalaisista on pitänyt hyväksyttävänä väkivallan käyttöä osana kasvatusta.

Lapsia ja heidän oikeuksiaan koskeva ihmisoikeussopimus on tullut Suomessa voimaan vuonna 1991. Sopimuksen keskeiset periaatteet ovat syrjimättömyys, huomiointi lapsen asioissa, oikeus turvalliseen kasvuun ja kehitykseen sekä lapsen näkökulman arvostaminen lapsen omissa asioissa. Sopimuksesta on seurannut paljon edistystä lasten hyvinvoinnin näkökulmasta tarkasteltuna, mutta maailman laajuisesti tarkasteltuna lastenoikeudet eivät vielä täysin toteudu. Vuosittain 3 miljoonaa lasta kuolee riittämättömän ravinnon saannin seurauksena ja useat lapset

kärsivät aliravitsemuksesta. On arvioitu, että maailmassa noin 300 000 lasta joutuu osallistumaan aseellisiin tapahtumiin. (Suomen YK-liitto, [viitattu 5.11.2019].)

Vuonna 2015 asetettiin voimaan Euroopan neuvoston yleissopimus, joka perustuu naisia kohtaan tapahtuvan väkivallan ja perheissä ilmenevän väkivallan ehkäisemiseen sekä torjuntaan. Sopimuksesta käytetään myös nimitystä Istanbulin sopimus, joka sisältää määräykset väkivaltaa kohdanneiden henkilöiden suojelemisesta ja väkivaltaa käyttäneiden henkilöiden asettamisesta vastuuseen teoistaan. Sopimus on myös sovellettavissa kaikkien perheväkivaltaa kohdanneiden henkilöiden kanssa sukupuolesta riippumatta. (Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021 2017, 11.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut Älä lyö lasta! -toimintaohjelman vuosille 2010–2015. Toimintaohjelma käsittelee lapsiin kohdistuvaa kuritusväkivaltaa ja sen vähentämistä. Toimintaohjelman tavoitteena on vähentää sekä ennaltaehkäistä lapsiin kohdistettua kuritusväkivaltaa. Pyrkimyksenä on, että lapset saisivat kasvaa hellässä sekä myönteisessä ilmapiirissä, joka ei sisällä väkivaltaa osana kasvatusta. Toimintaohjelman taustalla vaikuttavat valtioneuvoston vuonna 2008 hyväksymä Sisäisen turvallisuuden ohjelma sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus. (STM 2010, 3.)

Ensi- ja turvakotien liitolla on ollut lasten kaltoinkohteluun keskittynyt hanke vuosina 2013–2016. Hanke on nimeltään Kannusta minut vahvaksi! Hankkeen tarkoituksena on lisätä vanhempien tietoisuutta lapsiin kohdistuvan väkivallan vaikutuksista sekä luoda uusia menetelmiä, jotka auttavat kaltoinkohtelun ja kuritusväkivallan tunnistamisessa. Tätä kautta pystytään ennaltaehkäisemään vaikutuksia ja tunnistamaan mahdollinen kaltoinkohtelu yhä varhaisemmassa vaiheessa. Hanke pyrkii lisäämään turvallisuutta lasten kasvuympäristöihin sekä kehitykseen. Mukana kehitystyössä on ollut Lahden ensi- ja turvakoti ry, Oulun ensi- ja turvakoti ry sekä Turun ensi- ja turvakoti ry. Tarkoituksena on ollut hankkeen päätyttyä saada uudet toimintamallit valtakunnallisesti käyttöön. (Ensi- ja turvakotien liitto, [viitattu 19.8.2019].)

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Lastensuojelun keskusliitto on tutkinut suomalaisten asenteita kasvatuksessa sekä väkivallan käyttöä, jolla vanhempi pyrkii ohjaamaan lapsen käyttäytymistä tai vastaavasti rankaisemaan käytöksestä, joka ei ole vanhemman näkemyksen mukaan suotavaa. Tarkoituksena on ollut selvittää, että sallivatko suomalaiset vielä tänä päivänäkin kuritusväkivallan käytön lasten kasvatuksessa sekä kuinka erilaisten väkivallan muotojen ajatellaan vahingoittavan lapsen kasvua ja kehitystä. Tutkimukseen on osallistunut 1009 suomalaista, jotka ovat olleet 15–79-vuotiaita. On havaittu selkeää muutos kasvatukseen liittyvissä asenteissa vuosituhanen vaihtuessa. Suomalaisen keskuudessa ajatukset ovat muuttuneet suuntaan, jossa lasten oikeuksia kunnioitetaan. Vanhemman omat kuritusväkivallan kokemukset lapsuudesta, salliva asenne kuritukseen sekä vanhemman tavat käyttää kuritusta osana lapsen kasvatusta ovat yhteydessä toisiinsa, mikä on ollut yksi selvityksen merkittävistä tuloksista. Lisäksi on tuotu ilmi vanhemman tarvitsevan tukea ja ymmärrystä, kuinka vanhempi kohtaa lapsensa ymmärtäen ja keskusteluiden kautta, kun kasvatusta saa vanhemmalle aikaan paineita. (Hyvärinen 2017, 5, 8, 26–27.)

Lapsuudessa vanhempien väliselle väkivallalle altistuneiden kokemuksia on tutkittu internetistä löytyvien keskusteluiden pohjalta. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella kokijoiden näkemyksiä altistumisen seurauksista lapsuudessa sekä aikuisuudessa. Aineisto perustuu kahteen keskusteluun, joita on käyty internetsivustolla. Tutkimustuloksista nousi esille, että lapsuuden kokemuksilla on vaikutus myös aikuisuudessa. Keskusteluun osallistuneet olivat tuoneet vastauksissaan ilmi havaintoja ympäristöstään, jotka ovat tuoneet mieleen muistoja lapsuuden väkivaltatilanteista. Osa vastaajista koki päihteiden liikakäytön ja väkivaltaisen käyttäytymisen olleen seurausta lapsuuden kokemuksista. Tulokset osoittavat, että väkivallan sivustaseuraaminen lapsuudessa voi heijastua aikuisuuden kumppanivalintaan tai toimimiseen parisuhteessa. Kaltoinkohdeltu lapsi voi ajautua aikuisena lähisuhte- väkivaltaa sisältävään suhteeseen, jossa hän voi olla kokijan tai tekijän roolissa. Lisäksi väkivallalle altistumisella on nähty olevan yhteys vanhemmuuteen, jossa se voi ilmetä samanlaisen kasvatuksen toteuttamisena. Toisaalta omien väkivaltakokemusten vuoksi vanhempi voi pyrkiä toimimaan itse täysin päinvastaisesti. (Saari- nen 2017, 2, 68–72.)

Krista Sillanpää on tehnyt Pro gradu -tutkielman lasten kaltoinkohtelusta omaelämämerkittäviä kirjallisuuden teoksia käyttäen. Tutkielma on tehty vuonna 2017, viitekehys sijoittuu lasten kaltoinkohteluun, traumatisoitumiseen sekä tunteisiin. Aineistoina on käytetty Susanna Alakosken teosta ja Peter Franzenin teosta. Tutkielmassa käsitellään, miten kaltoinkohtelu vaikuttaa lapseen ja miten siihen puuttuminen on vielä vähäistä. Kaltoinkohteluun puuttuminen ei ole yksinkertaista, sillä perheen sisäisiä asioita ei haluta leviävän muiden tietoisuuteen. Haasteellisuutta tuo myös se, että kaltoinkohtelua kokeneen lapsen on vaikea luoda luottamussuhdetta aikuisiin. Taustalla vaikuttavat perheen sisällä tapahtuneet aiemmat kokemukset. (Sillanpää 2017, 1.)

Vuonna 2007 toteutetussa tutkimuksessa on tutkittu sukupuolten välisiä eroja perheväkivallasta selviytymisessä. Tutkimukseen osallistui 1393 nuorta ja siihen vastanneet nuoret olivat kokeneet erilaista ja eritasoista väkivaltaa. Vastanneista yhdeksän prosenttia oli kokenut vakavaa väkivaltaa. Nuoret kertoivat myös, että ovat altistuneet vanhempien väliselle väkivallalle. Tutkimuksesta nousi esille tyttöjen ja poikien välillä eroja, miten he ovat selvinneet kokemuksistaan. Perheväkivalta näyttäytyi tyttöjen käyttäytymisessä itsesyytöksinä, liiallisena sitoutumisena läheisiin ihmissuhteisiin sekä asioista vaikenemisena. Pojat puolestaan hyödynsivät sosiaalisia suhteita selviytymiskeinona. Koettuun vakavaan väkivaltaan liitetään itsesyytöksiä sukupuolesta riippumatta. (Lepistö & Paavilainen 2011, 221–233.)

Nuorten näkemyksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista -tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata mitä nuoret ajattelevat kuritusväkivallasta, sen syistä ja seurauksista. Tutkimus osoitti, että nuoret ajattelivat syinä olevan muun muassa yhteisölliset tekijät, kurittajaan itseensä liittyvät tekijät sekä aikuisen vallankäyttö lasta koskevissa asioissa. Nuoret nostivat esille kulttuuriset tekijät, joiden ajateltiin olevan kurituksen taustalla. Sukupolvien väliset eroavaisuudet ilmenevät muun muassa vanhanaikaisina näkemyksinä kasvatuksesta, joka vastaajien mielestä voi osaltaan selittää vanhempien toimintaa. Perheen sisäisistä ongelmista tuotiin esiin huonot välit perheenjäsenten kesken. Nuoret kokivat väkivaltaisen kasvatustavan aiheuttavan esimerkiksi väkivaltaisuutta omassa käytöksessä. Nuori saattaa kohdistaa väkivaltaa myös itseensä esimerkiksi viiltelemällä. Nuoret kertoivat myös haasteiden ilmenemisestä sosiaalisissa suhteissa. (Hynynen ym. 2015, 93, 96–99.)

Orjasniemi ja Kurvinen (2017, 127–129, 134–139) tuovat artikkelin kautta tietoisuuteen lapsuusajan kokemuksia elämästä alkoholia käyttävän vanhemman kanssa. Kokemuksia on tuotu julki aikuisiällä kirjoitettujen kertomusten kautta, jotka pohjautuvat kertojan oman lapsuuden tapahtumiin. Tutkimuksen aineisto on kerätty Alkon sekä Kodin Kuvalehden yhteistyössä järjestetyn kirjoituskilpailun kautta, johon osallistui 53 kertomusta vuonna 2009. Kilpailuun osallistuneista teoksista 43 oli naisten kirjoittamia ja 10 teosta miesten kokemuksista. Naisten kirjoittamista kertomuksista käyvät ilmi kokemukset alkoholia käyttävästä isästä tai isäpuolesta. Lisäksi naiset ovat kuvanneet myös muiden perheenjäsenten alkoholin käyttöä kuten veljen, äidin tai sijaisäidin. Miesten kokemukset puolestaan osoittavat alkoholin käytön tapahtuneen isän tai isäpuolen taholta. Tulokset osoittavat, että vanhemman alkoholin käyttö synnyttää lapsessa pelkoa omasta sekä muiden perheenjäsenten puolesta. Kuvataan, että vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö sekä väkivallan uhka liittyvät vahvasti toisiinsa. Alkoholia käyttävä vanhempi voi kohdistaa väkivaltaa suoraan lapseen tai lapsi voi altistua sille nähdessään, kun toinen vanhempi on väkivallan kohteena. Kertomuksissa tuodaan ilmi turvattomuuden tunnetta, joka on ilmennyt perheessä arjen kaoottisuutena, vanhemman antaman huolenpidon ja tuen puuttumisena. Vanhemman käytös ei ole johdonmukaista päihdeperheen arjessa. Vanhemman alkoholinkäyttö saa lapsessa aikaan häpeän tunteita, mikä vaikuttaa lapsen omaan käsitykseen itsestään sekä ympäröivästä maailmasta. Häpeä vaikuttaa myös perheenjäsenten välisiin suhteisiin. Lapselle muodostuu pelko häpeän tunteesta, mikä saa lapsen lojailiksi vanhempiaan kohtaan eikä perheen sisällä tapahtuvista asioista puhuta toisille.

Jaana Inkilän (2015, 32–37, 47–52) väitöskirjassa käsitellään perheessä ilmenevää kaltoinkohtelua, jossa tarkastelun keskiössä ovat kaltoinkohtelun varhainen tunnistaminen ja siihen reagoiminen. Tavoitteena oli kehittää malli, jossa monien eri ammattilaisten tiedot ja taidot yhdistyvät. Tutkimukseen osallistui 887 työntekijää; päivähoito, poliisi, sosiaalipalvelut, terveystyöntekijät ja perusopetus. Lisäksi aineistoa on kerätty puhelinhaastatteluiden kautta, jossa keskusteltiin kahdeksan etä-isän kanssa. Tuloksista ilmeni, että tutkimukseen osallistuvat ammattilaiset ajattelivat omaavansa taidot kohdata kaltoinkohdeltu lapsi ja reagoida tilanteeseen sen vaatimalla tavalla. Lisäksi vastaajat toivat ilmi tyytyväisyyttä moniammatillisen yhteistyön toimivuuteen. Vastaukset osoittivat, että sosiaalitoimen ja poliisin edustajat kokivat

omaavansa vankimman ammattitaidon moniammatilliseen yhteistyöhön. Kaltoinkohtelua epäilleet etä-isät eivät kokeneet saavansa ääntään kuuluviin viranomaisien kanssa toimiessaan. Kerrottuun tilanteeseen ei lähdetty puuttumaan tarvittavalla tavalla.

Piispa ja October (2017, 304, 312) käsittelevät artikkelissaan MARAK-menetelmää eli moniammatillista riskinarviointia. Kyseinen menetelmä on luotu ammattilaisten työkaluksi, jonka avulla pyritään reagoimaan toistuvaan parisuhdeväkivaltaan. Tavoitteena on auttaa vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokevia henkilöitä sekä väkivallan uhkaa kokevia. Menetelmän yhtenä päämääränä on lisätä turvallisuutta väkivaltaa kohdanneiden henkilöiden elämässä. Artikkelissa kuvataan, että poliisille on tullut ilmi vuoden 2015 aikana lähes 9000 lähisuhdeväkivaltaa kokenutta henkilöä. Artikkelissa kuvatuista tuloksista käy ilmi, että 80 prosenttia väkivaltaa kokeneista henkilöistä on saanut apua tilanteeseensa MARAK-toimintamallin työskentelystä. Puolen vuoden seurantajakson aikana on kiinnitetty huomiota, ettei uusia rikosilmoituksia ole tehty saman henkilön tekemästä lähisuhdeväkivallasta.

Huuki ja Hätälä (2015, 3) ovat tehneet opinnäytetyönä kirjallisuuskatsauksen lapsuudessa koetun seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksista äitiyteen. Tulokset osoittavat, että lapsuuden seksuaalisella hyväksikäytöllä on yhteys kiintymyssuhteeseen äidin ja lapsen välillä. Lapsuudessa hyväksikäyttöä kokeneet naiset ovat kuvanneet lapsuuden trauman vaikuttaneen heidän omaan vanhemmuuteensa. Opinnäytetyön tekijät ovat ilmaisseet tarpeen aiheen tutkimiselle aiempaa monipuolisemmin Suomessa, koska aihetta käsittelevää tuoretta tietoa on niukasti. Lapsuuden perheväkivallan sekä emotionaalisen kaltoinkohtelun vaikutuksia lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen on tutkinut Huttunen (2013, 31) opinnäytetyönsä kautta. Kaltoinkohtelukokemuksilla nähdään olevan negatiivinen yhteys vanhemman ja lapsen väliseen kiintymyssuhteeseen. Lapsi voi oirehtia kokemuksista monin eri tavoin, esimerkiksi käytöshäiriöinä, kehitysviiveinä sekä sosiaalisten tilanteiden haasteina.

2.3 Työn tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa ja ymmärrystä lapsiin kohdistuvasta kaltoinkohtelusta sekä selvittää, kuinka lapsuuden väkivaltakokemukset heijastuvat aikuisiälle. Tutkimuksen toisena päätavoitteena on selvittää, onko lapsuuden kaltoinkohtelulla yhteyttä aikuisiällä ilmenevään lähisuhdeväkivaltaan. Opinnäytetyössä käsittelemme kaltoinkohtelun vaikutusta lapseen sekä lapsuuden kokemusten merkitystä aikuisiän ihmissuhteisiin. Lisäksi haastatteluiden kautta haluamme tuoda ilmi haastateltavien omia näkemyksiä kaltoinkohtelun seurauksista. Tämän tutkimuksen kautta haluamme tuoda esille haastateltavien ajatuksia, kuinka kaltoinkohdeltua lasta tulisi auttaa. Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

1. Millaista kaltoinkohtelua on kokenut lapsuudessa?
2. Onko kokenut lähisuhdeväkivaltaa aikuisiällä? Jos on niin millaista?
3. Millaisia seurauksia kaltoinkohtelulla on ollut aikuisiällä?
4. Kuinka ammattilaisten tulisi auttaa kaltoinkohtelua kokenutta lasta?

Tavoitteena on tuoda haastateltavien sekä kaltoinkohtelua kokeneiden ja kokevien ääntä kuuluville. Heidän vastaustensa avulla pyrimme saamaan ymmärrystä sekä näkyvyyttä lapsuuden aikaisille kaltoinkohtelun kokemuksille. Tiedonlisäämisen myötä erilaisten ammatillisten toimijoiden sekä ”tavallisten ihmisten” keskuudessa lisääntyy ymmärrys kaltoinkohtelusta. Ymmärryksen lisääntymisen myötä ennaltaehkäiseminen on tehokkaampaa ja on taito reagoida varhaisemmassa vaiheessa kaltoinkohteluun. Opinnäytetyön pyrkimyksenä on edistää lapsen kaltoinkohtelun tunnistamista sekä madaltaa kynnyistä sen puheeksi ottamiseen niin yleisellä tasolla kuin myös ammattilaisten keskuudessa.

Avun hakeminen saattaa olla vaikeaa kaltoinkohtelua kokeneelle lapselle. Tutkimuksen avulla toivomme, että saisimme tietoa avun hakemiseen liittyvistä mahdollisista haasteista tai esteistä. Opinnäytetyössä tuodaan ilmi haastateltavien omia kokemuksia avun saannista sekä näkemyksiä, kuinka ammattilaisen tulisi kohdata kaltoinkohdeltu lapsi. Pyrkimyksenä on haastatteluiden kautta selvittää kokijan omia

ajatuksia siitä, millä tavoin kokemukset ovat näyttäytyneet lapsuudessa sekä aikuisiällä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, onko lapsuuden aikaisilla kaltoinkohtelun kokemuksilla yhteyttä aikuisiällä ilmenevään lähisuhdeväkivaltaan.

3 KALTOINKOHTELU JA LAPSUUS

Opinnäytetyö pohjautuu lapsena koetun kaltoinkohtelun tutkimiseen sekä sen mahdollisiin vaikutuksiin aikuisiällä. Tässä luvussa keskitymme määrittelemään, mitä kaltoinkohtelu on ja mitä muotoja se sisältää. Jokaista kaltoinkohtelun muotoa avaamme omalla kohtanaan, mikä selkeyttää muotojen erottelua. Määrittelyn lisäksi kerromme lapsen perustarpeista sekä kiintymyssuhteen muodostumisesta.

3.1 Kaltoinkohtelun määrittely

Kaltoinkohtelua kuvaillaan lapsen kohdistuvana tekemisenä tai tekemättä jättämisinä, joka tapahtuu vanhemman tai muun lapsesta huolehtivan henkilön toimesta. Sen seurauksena lapsen hyvinvointi ja terveys altistuvat erilaisille lasta vahingoittaville seurauksille. (Coelho ym. 2014, 180.) Kaltoinkohtelun ollessa tekemättä jättämisestä se voi näyttäytyä esimerkiksi tarkoituksellisena lapsen lohduttamisen sivuuttamisena, jolloin kaltoinkohtelu on passiivista. Passiivinen kaltoinkohtelu voi olla seurausta vanhemman sairastamisesta tai siitä johtuvasta väsymyksestä, stressistä tai alakuloisuudesta. Vanhempi voi sairastaa esimerkiksi masennusta, josta voi seurata poissaolevuutta. (STM 2004.)

Kaltoinkohtelu sisältää useita eri muotoja. Kaltoinkohtelusta puhuttaessa siihen yhdistetään usein henkinen, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta. Näiden lisäksi määritelmä pitää sisällään vauvan ravistelun, lapsen perustarpeiden laiminlyönnin, kuritusväkivallan, kemiallisen pahoinpitelyn, väkivallalle altistamisen sekä lapselle sepitetyn sairauden. Kaltoinkohtelun uhriksi joutuneet lapset ovat usein kokeneet useampia muotoja samanaikaisesti. Tällaisesta ilmiöstä käytetään nimitystä polyviktimitisaatio. Useamman muodon samanaikainen kokeminen vaikeuttaa kaltoinkohtelun tunnistamista. (Söderholm & Kivitié-Kallio 2012, 74.)

3.2 Kaltoinkohtelun muodot

Fyysisessä pahoinpitelyssä on kyse ruumiillisesta väkivallasta, joka on kohdistunut lapseen vanhemman taholta. Tällaista voi olla esimerkiksi lapsen lyöminen, ravistelu, potkiminen tai polttaminen. Pahoinpitelyksi voidaan myös lukea mikä tahansa muu toiminta, mistä aiheutuu fyysistä vahinkoa lapselle tietoisesti aiheuttaen. Väkivalta aiheuttaa vahinkoa lapsen terveydelle ja saa aikaan kipua. Pahoinpitely voi olla niin vakavaa, että se voi johtaa jopa pahimmassa tapauksessa lapsen kuolemaan. (Tupola ym. 2012, 100.) Paavilainen ja Pösö (2003, 14) tuovat teoksessaan ilmi, että väkivallan fyysisten ja psyykkisten seurausten lisäksi kokemukset voivat ohjata toimintaa. Lapsi ottaa mallia vanhemman käyttäytymisestä ja voi siten oppia toimintamallin vanhemmaltaan, jossa väkivaltaa käytetään. Väkivaltaa kokenut lapsi elää pelon ympäröimänä, mikä vaikuttaa lapsen itsetunnon kehitykseen. Kun lapsi ei pysty luottamaan turvallisesti omaan vanhempansa, hänen voi olla vaikeaa luottaa vielä myöhemmälläkin iällä toisiin ihmisiin.

Kuritusväkivalta on tahallisen kivun aiheuttamista lapselle. Tarkoituksena väkivallan käyttöön on ohjata lapsen käyttäytymistä tai rangaista häntä huonosta käytöksestä. Kuritusväkivallaksi luetaan tukistaminen, piiskaaminen, luunapin antaminen tai muu kovakourainen kohtelemineen. Kuritusväkivaltatilanteessa lapsi on alisteisessa asemassa vanhempansa nähden. Vanhemman käyttämä väkivalta luo lapselle pelkoa sekä opettaa, että väkivallan keinoin on hyväksyttävää ratkoa ristiriitailanteita. Tämän seurauksena lapsi ei osaa muodostaa käsitystä tilanteiden syy-seuraussuhteista. (STM 2010, 16, 35.)

Sosiaali- ja terveysministeriön (2010, 37) Älä lyö lasta! -hankkeessa korostetaan, että lapsiperheiden arjessa tulee tilanteita, joissa lasta täytyy rajoittaa. Kuritusväkivallaksi ei lueta sellaisia tilanteita, jotka perustuvat vanhemman ennaltaehkäisevään toimintaan. Mikäli vanhempi ei estä lasta tällaisessa tilanteessa, lapselle voisi sattua jotain. Rajoittamisessa tai estämisessä lapselle ei aiheuteta kipua. Vanhempi toimii tilanteessa vasten lasten tahtoa, mutta toiminta on välttämätöntä lapsen turvallisen arjen kannalta.

Vauvan ravistelu on yksi fyysisen pahoinpitelyn muoto, ja siitä käytetään myös nimitystä Shaken baby -oireyhtymä. Vauvalla on syntyessään heikot niskalihakset

sekä selkäranka, mitkä edes auttavat vammojen muodostumista ravistelun seurauksena. Vauvan pää on painava suhteessa kehon lihasten kehittyneisyyteen, mikä saa aikaan oireilua odottamattomien liikkeiden seurauksena. (Salokorpi, Sinikumpu & Serlo 2015.) Kyseisessä oireyhtymässä vauvalle on aiheutunut ravistelun seurauksena fyysisiä vammoja, joita voivat olla aivovammat, murtumat ja kaularangan alueen vammat. Ravistelu saattaa johtaa myös kuolemaan. (Kallio & Tupola 2004, 95.) Lapsen ensimmäisen vuoden ja erityisesti niistä neljän ensimmäisen kuukauden aikana on suurempi riski joutua ravistelun kohteeksi. Vauvan itkuun turhautunut vanhempi ravistelee keinottomuutensa vuoksi lastaan, että saisi itkun loppumaan. Turhautumisen taustalla voi olla vanhemman haasteet ihmissuhteissa, arjenhallinnassa sekä lapsen hoitoon liittyvät vaikeudet. (Salokorpi ym. 2015.)

Kemiallisessa pahoinpitelyssä lapselle annetaan lääkettä tai alkoholia huumaimistarkoituksessa, jotta lapsi rauhoittuisi. Lapselle annettavassa ravinnossa saattaa olla lisättynä pieniä määriä alkoholia tai rauhoittavia lääkkeitä. Ne voivat saada aikaan uneliaisuutta ja sekavuutta pienen lapsen olemuksessa. Mikäli näitä merkkejä ilmenee, on tärkeää tiedostaa kemiallisen pahoinpitelyn mahdollisuus. (Kallio & Tupola 2004, 96.)

Henkisessä pahoinpitelyssä lapselle tuotetaan pelkoa ilman, että tuotetaan fyysistä kipua tai fyysisiä vammoja. Vanhempi voi toimia lapsen kehityksen kannalta vahingollisesti, vaikkei kohdistaisi lapseen fyysistä väkivaltaa. Henkinen väkivalta voi ilmentyä lapsen kontrolloimisen kautta, jossa häntä syyllistetään moninaisista erisyistä. Henkinen väkivalta heikentää lapsen ja aikuisen välistä suhdetta. (Keinonen 2016.) Henkinen pahoinpitely vahingoittaa lapsen psyykkistä ja tunne-elämän kehitystä (THL 2019).

Vanhempi saattaa uhkailla lasta monin eri tavoin, esimerkiksi väkivallalla, yksin jättämisellä tai eristämällä. Henkinen väkivalta voi luoda pelon lisäksi lapselle häpeää. Väkivaltatilanne saattaa olla lasta nöyryyttävä kokemus, mikä voi tuoda myös mukanaan pelon naurunalaiseksi joutumisesta. Vanhempi voi suhtautua lapseen kylmästi tai välinpitämättömästi. Tällöin äiti tai isä ei reagoi lapsensa tarpeisiin tai vähättelee lapsen taitoja ja tekemistä. Jokaiseen kaltoinkohtelun muotoon liitetään useasti osaksi myös henkistä väkivaltaa. (Paavilainen & Pösö 2003, 14.)

Seksuaalinen väkivalta on lapsen altistamista seksuaalissävytteisiin tilanteisiin, jotka eivät ole sopivia lapsen emotionaaliseen ja fyysiseen kasvuun nähden (Randell, Faugno & Speck 2017, 203). Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan lapsen houkuttelemista tai pakottamista seksuaalisiin tekoihin, lapsen koskettelemista sukupuolielinten alueelta sekä lapsen altistamista aikuisten keskinäiselle seksuaaliselle toiminnalle. Lisäksi ikään sopimattoman kuva- ja videomateriaalin näyttäminen katsotaan osaksi seksuaalista kaltoinkohtelua. (Salo & Ståhlberg 2004, 103–104.) Hyvärinen (2009, 29) käsittelee nuorten kohtaamaa seksuaalista kaltoinkohtelua Väestöliiton julkaisemassa teoksessa. Kirjoituksessaan hän tuo esiin kaltoinkohtelua olevan myös tilanne, jossa lapsi ei tule kohtamaan fyysisesti tekijää. Väestöliiton (2014) julkaisun mukaan teknologian kehityksen seurauksena kyseinen ilmiö on yleistynyt. Ilmiöstä käytetään nimitystä grooming. Tekijä tutustuu nuoreen ja sitä kautta luo häneen luottamussuhteen. Tutustumisen myötä tekijä voi houkutella nuorta seksuaalisiin tekoihin manipuloinnin kautta. Kyseinen tilanne on lasta tai nuorta vahingoittavaa, vaikka osapuolet eivät kohtaisi toisiaan.

Laiminlyönti on lapsen perustarpeiden huomiotta jättämistä, mikä voi olla fyysistä laiminlyöntiä tai emotionaalista kaltoinkohtelua. Huoltajan velvollisuus on tarjota lapselle turvallinen ja tukea antava ympäristö, jossa lasta ei jätetä yksin. Lapsen ikätason mukainen ymmärrys ei ole kehittynyt itsenäisesti toimimiseen ja siten vanhemman läsnäoloa tarvitaan. (Söderholm & Politi 2012, 80.) Laiminlyöntiä kuvataan fyysisen laiminlyönnin sekä emotionaalisen kaltoinkohtelun kautta.

Fyysisessä laiminlyönnissä huoltaja on kyvytön vastaamaan lapsen fyysisiin perustarpeisiin, joita ovat terveys, ravinnonsaanti, hygienia ja asumisolot. Lapselle muodostuu toistuvasti riskejä päätyä vaarallisiin tilanteisiin. Ilman huoltajan valvontaa lapsi voi esimerkiksi pudota tai tilanne voi johtaa myrkytykseen löytämiensä aineiden vuoksi, joita voivat olla lääkkeet tai pesuaineet. (Söderholm & Politi 2012, 80.) Emotionaaliseen kaltoinkohteluun voidaan katsoa kuuluvaksi lapsen tekeminen näkymättömäksi, välinpitämätön kohtelu tai lapsen toistuva torjuminen. Tällainen kaltoinkohtelu vaikuttaa syvästi lapsen emotionaaliseen, sosiaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen. (STM 2010, 35.) Keinonen (2016) nostaa artikkelissaan ilmi Ensi- ja turvakotien liiton projektipäällikkö Satu Keisalan ajatuksia lasten kaltoinkohtelusta.

Keisala kuvailee, että lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus jää emotionaalisessa kaltoinkohtelussa vaille lämpöä, välittämistä ja myönteisiä tunteita.

Väkivallan sivustaseuraajana lapsi altistuu väkivallalle, joka ei kohdistu häneen itseensä. Tilanteissa lapsen havaitsema väkivalta voi olla vanhempien välistä tai kohdistua myös sisaruksiin. Altistumisen seurauksena ilmapiiri lapsen ympärillä saattaa tuntua pelottavalta ja turvattomalta. Pitkään jatkunut pelkotila ja väkivallan ympäröimänä kasvaminen voivat aiheuttaa myös sairauksia lapselle. (THL 2019.) Väkivallalle altistumisella sekä väkivallan kohteena olemisella nähdään olevan yhtä vahingolliset seuraukset. Väkivaltaa sisältävä ympäristö horjuttaa lapsen turvallista kasvua sekä kehitystä. (Edleson 1999, 865–867; Oranen 2012, 223–224; Saarinen 2017, 2.)

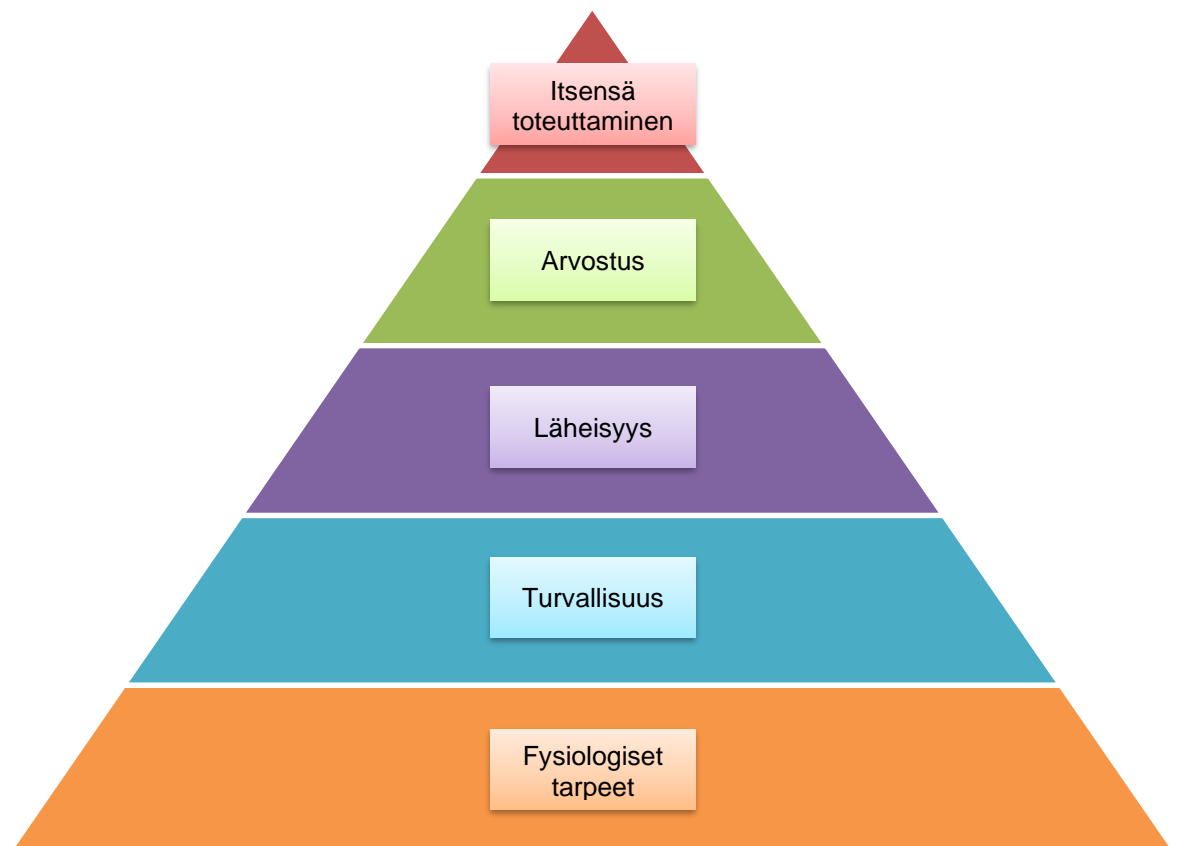
Väkivallan kokijana olevan vanhemman oma jaksaminen voi heikentyä, mikä saattaa lisätä lapsen kokemaa turvattomuuden tunnetta. Vanhemman heikentynyt jaksaminen arjessa voi saada lapsen ottamaan suurempaa roolia perheessä. Vanhemman roolin paikkaaminen voi koitua lapselle hänen ikätasoonsa nähden liian vaativaksi. Lapsi joutuu tunnustelemaan vanhemman tunnetilaa, epäjohdonmukaisen toiminnan vuoksi. Vanhemman tunnevaihtelut voivat aiheuttaa lapselle ihmetystä, mikä puolestaan lisää turvattomuutta ympäristössä. Sivustaseuraajan roolissa lapselle voi muodostua ajatus, siitä että lapsi joutuisi myös itse kokemaan vastaanvanlaista väkivaltaa. (Holmberg 2000, 12.)

Lapselle sepitetty tai aiheutettu sairaus eli syndroma munchausen by proxy (MSbP) tarkoittaa huoltajan sepittämää tai omalla toiminnallaan aiheutettua sairautta lapselleen. Tilanteessa on osallisena aina vähintään kolme henkilöä, joita ovat vanhempi, lapsi sekä terveydenhuollon ammattilainen kuten lääkäri. Vanhempi toimii tilanteessa sepittäjän tai aiheuttajan roolissa, lapsi puolestaan on joutunut vanhemman toiminnan kohteeksi. Lääkäri tutkii lasta vanhemman kertomien oireiden mukaan. Vastaanottojen aikana lääkäri ei välttämättä huomaa koko totuutta ja saattaa sitä kautta joutua huijatuksi. Tämän seurauksena lääkäri voi määrätä lapselle tarpeettomia tutkimuksia ja hoitotoimenpiteitä. Lapselle tehdään vanhemman kertoman vuoksi syyttä lisätutkimuksia liioiteltujen tai täysin keksittyjen oireiden vuoksi. Lapsi saattaa samasta syystä joutua käyttämään lääkitystä, mille ei ole tarvetta. (Tupola & Lounamaa 2012, 154–155.)

Syndroma munchausen by proxy voidaan jaotella kahteen muotoon, joita ovat sepitetty sairaus ja aiheutettu sairaus. Muotoja erottaa vanhemman toiminta lapsen tilanteessa. Vanhemman kertomat oireet lapselle ovat epätodenmukaisia ja väärin ilmaistuja, mikä saattaa johtaa virheellisiin diagnooseihin. Kyseessä on aiheutettu sairaus, mikäli lapselle on annettu tarpeettomia aineita, mitkä saavat oireita ilmeneään. Aineiden vaikutuksen alaiseksi joutuessaan, lapsi voi päätyä myrkytyksen tai ylilääkitsemisen kohteeksi. (Seppälä & Nikkola 2018, 426.)

3.3 Perustarpeet

Sosiaalihuoltolain 5 § mukaan on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun tilanteissa, joissa lapsi on osallisena. Lain pyrkimyksenä on turvata lapsen tasapainoinen kehitys, luoda turvallinen kasvuympäristö sekä lapsen tason mukaisen hoidon ja huolenpidon saaminen. Lapsella on oikeus sekä ruumiilliseen että henkiseen koskemattomuuteen. (L 30.12.2014/1301.)

Kuvio 1. Lapsen tarvehierarkia (mukaillen Maslow 1943).

McLeod (2018) on kirjoittanut artikkelin koskien Maslowin laatimaa tarvehierarkiaa. Kuviossa 1 havainnollistetaan lapsen tarvehierarkiaa pyramidin avulla ja se koostuu lapsen viidestä tarpeesta. Tarpeiden täytyy toteutua alhaalta päin järjestyksessä, alemman tarpeen on täytyttävä ennen seuraavan toteutumista. Alin taso eli fysiologiset tarpeet ovat edellytyksiä selviytymiselle, kuten ravinto, hengittäminen, lämpö ja uni. Ilman näiden asioiden toteutumista, ihmisen keho ei pysty toimimaan sille kuuluvalla tavalla. Turvallisuus tarpeena kuvaa ihmisen tarvitsemaa vakautta, mikä vähentää pelkoa elämänhallinnan menettämisestä. Vakautta vahvistavia tekijöitä ajatellaan olevan lait, yleinen järjestys ja tasapaino elämässä sekä turvallisuus. Kolmantena portaana pyramidissa on sosiaaliset tarpeet. Lapselle tärkeää on tuntea kuuluvansa osaksi yhteisöä ja saada läheisyyttä sekä rakkautta. Lisäksi hyväksytyksi tulemisen toteutuminen on osana tätä tasoa. Maslowin mukaan toiseksi viimeinen taso koostuu asioista, jotka tukevat lapsen itsetunnon ja itsekunnioituksen kehitystä. Itsensä arvostusta tukee saavutukset, arvostus ja itsenäisyys. Tarvehierarkian viimeinen taso käsittelee itsensä toteuttamista. Siinä lapsi tavoittelee tunnetta, että on kykenevä mihin vain.

3.4 Kiintymyssuhde

Kiintymyssuhteen merkitystä on tärkeää tuoda esiin jo tuleville vanhemmille sekä lapsiperheille, esimerkiksi neuvolakäyntien yhteydessä. Lapsen ensimmäisten elinvuosien aikana kehittyy kiintymyksen perusmalli. Suhde vanhemman ja lapsen välille kehittyy ajan kanssa, joten on tärkeää antaa aikaa tutustumiseen. (THL 2018.) Perhearjen sekä vuorovaikutus tilanteiden yhdistäminen edistää kiintymyksen syventymistä (THL 2019). Becker-Weidman (2008, 42–44) tuo ilmi teoksessaan, että kiintymyssuhde tukee lapsen tunteidensäätelytaitoja, kykyä luoda merkityksellisiä ihmissuhteita ja kehittää negatiivisten tunteiden hallinnan taitoja. Kiintymyssuhteen ollessa turvallinen lapsi oppii luottamaan maailmaan sekä vanhempien turvallisuuteen, tunne omasta pystyvyydestä kehittyy sekä lapsi kokee itse pystyvänsä vaikuttamaan elämäänsä toiminnallaan.

Sinkkosen (2018, 46) mukaan kiintymyssuhde jaetaan turvalliseen, välttelevään ja ristiriitaiseen malliin. Turvallisessa kasvuympäristössä lapselle kehittyy taito tuoda

myös negatiivisia tunteitaan esille vuorovaikutuksessa ilman pelkoa. Lapselle tuo turvallisuutta kokemus, ettei häntä jätetä yksin tunteidensa kanssa. Lapsen aikaisemmat kokemukset vanhemman kanssa ovat voineet luoda tunteen, ettei kaikkien tunteiden näyttäminen ole hyväksyttävää. Hyväksymätön ilmapiiri voi tuoda pelon lisäksi lapselle käsityksen, että negatiivisten tunteiden näyttäminen voisi johtaa hylkäämiseen. Välttelevästi kiintynyt lapsi kokee paremmaksi vaihtoehdoksi peittää tunteensa. Ristiriitainen kiintymyssuhde muodostuu vanhemman ollessa poissa-oleva lapsen seurassa. Vanhemman huomion saamiseksi lapsi pyrkii reagoimaan mahdollisimman voimakkaasti, koska hänellä ei ole johdonmukaista kokemusta tunteidensa ilmaisun seurauksista.

Lapsen tunteiden ilmaiseminen ja vanhemman välitön reagointi lapsen viestintään edistävät lapsen hyvinvointia sekä kiintymyssuhteen kehittymistä. Vanhemman antama huomio luo välittävän ilmapiirin ja sitä kautta tukee lapsen ja huoltajana toimivan aikuisen välistä suhdetta. Läheisyys, huomioiminen, lapsentasoinen leikittely sanoin ja teoin sekä tunteiden näyttämisen tukeminen, ovat osana välittävää ilmapiiriä. Johdonmukainen ja toistuva kokemus läsnä olevasta vuorovaikutuksesta myötävaikuttaa turvallisen kiintymyssuhteen muodostumiseen. (THL 2019.)

4 KALTOINKOHTELUN SEURAUKSET JA AVUNSAANTI

Lapsena koetulla kaltoinkohtelulla on kauas kantoiset seuraukset. Traumaattisilla kokemuksilla ja perheessä ilmenevillä käyttäytymismalleilla voi olla seurauksia kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin myös aikuisiällä. Tässä luvussa kerromme kaltoinkohtelun vaikutuksista lapsen kehitykseen. Lisäksi esittelemme ammattilaistahoja, joiden tehtävä on auttaa kaltoinkohdeltuja lapsia ja mikä heidän toimintatapansa on, mikäli epäilevät lapsen kokevan kaltoinkohtelua. Luvun lopussa vielä kerromme mahdollisia tekijöitä, jotka voivat madaltaa kynnystä kohdella lasta kaltoin.

4.1 Kaltoinkohtelun seuraukset

Kaltoinkohtelu tuo lapsuuteen odottamattomia ja pelottavia tilanteita, joita lapsen voi olla hyvin vaikea käsitellä. Kyseiset tilanteet saattavat olla lasta traumatisoivia ja niillä saattaa olla pitkäaikaisia seurauksia. Lapsi ei ikätasonsa vuoksi pysty käsittelemään asioita vielä aikuisen tavoin. Traumaattiset kokemukset voivat horjuttaa lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä kehitystä. Kokemus turvallisesta ympäristöstä ja tunne vanhemmasta suojelijana muuttuu kaltoinkohtelun kokemusten myötä. (Punamäki 2010, 129.)

Kaltoinkohtelua kokeva lapsi joutuu rauhoittelemaan itseään tilanteessa, jossa ei ole mukana läsnä olevaa aikuista. Se saa lapsessa aikaan yliviirittyneisyyttä, joka voi suurentaa riskiä esimerkiksi sydän- ja verisuonitauteihin, masennukseen tai syrjäytymiseen. (Keinonen 2016.) Lapsi, joka on kasvanut turvattomassa ja väkivaltaa sisältävässä ympäristössä, voi kärsiä laajasti eri käytöshäiriöistä ja tunne-elämän haasteista. Lastenneurologian ylilääkäri Helena Pihko (2013) korostaa, että kaltoinkohtelu voi näkyä myös lisääntyneenä aggressiivisuutena tai päihteiden käyttönä. Vaikutukset saattavat johtaa väkivaltaiseen käyttäytymiseen tai väkivallalle altistumiseen myöhemmällä iällä. (WHO 2017.)

4.2 Avunsaanti

Lääkärien eettisiin ohjeisiin kuuluu kohta lasten kaltoinkohtelusta. Lääkäriin velvollisuus on käynnistää tarvittavat toimenpiteet, mikäli hän havaitsee jotain, mikä saattaisi viitata lapsen kokevan kaltoinkohtelua. Hammaslääkäreiden ja lääkäreiden on reagoitava esimerkiksi toistuviin käynteihin, joihin lapsi ja vanhempi ei saavu paikalle tai käyntejä edeltää toistuvat ajan peruutukset. Lastensuojelulaki (L 417/2007) määrittää terveydenhuollon ammattilaisia tekemään ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen, mikäli raskaana olevan perhetilanteessa havaitaan mahdollisia riskitekijöitä. Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvoitetaan silloin, jos herää epäily, että lapsi voisi kokea kaltoinkohtelua kotioloissaan. Lastensuojelulaki sisältää myös kohdan viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa poliisille, mikäli pitää mahdollisena, että lapseen olisi kohdistunut seksuaalirikos. (Suomen lääkäriliitto, [viitattu 5.11.2019].)

Neuvola toimii osana lapsiperheiden arkea. Neuvolassa työskentelevät ammattilaiset tapaavat odotusaikana vanhempaa jo äitiysneuvolan puolella ja lapsen synnytyä tapaamiset jatkuvat lastenneuvolan parissa. Neuvolassa käydään keskustelua muun muassa vanhempien välisestä parisuhteesta ja minkälaisia ajatuksia perhe liittyy lasten kasvatukseen sekä asenteisiin kurinpidosta. Työntekijän tulee havainnoida lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta sekä reagoitava perheen tilanteeseen, mikäli havaitsee esimerkiksi emotionaalisen yhteyden puuttumisen. Ammattilaisten on tärkeää tuoda kaltoinkohtelua sekä sen haitallisuutta näkyväksi vanhemmille jo ennen lapsen syntymää ja myös sen jälkeen. Jokaisen ammattilaisen tulee reagoida kaltoinkohteluun kohdatessaan lapsia työssään. Ilmoitusvelvollisuuden puitteissa tulee olla yhteydessä poliisiin tai lastensuojeluun. (Paavilainen & Mäkelä 2019.)

Poliisi päätyy työtehtäviensä puolesta usein tilanteisiin, missä he kohtaavat lapsia sekä nuoria, kuten kotihälytykset ja erilaiset asuntojen häiriöilmoitukset. Poliisin mennessä perheiden koteihin on heillä velvollisuus toimia, mikäli he havaitsevat jotain, mikä ei tue lapsen kasvua ja kehitystä. Kodeissa poliisit näkevät mahdollisesti asioita, joita koulu tai päiväkotiympäristöissä ei tule ilmi. Mikäli poliisilla ilmenee huolta lapsen hyvinvoinnista, on poliisin ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin, kuten

lastensuojeluilmoituksen laatimiseen, sosiaalipäivystykselle ilmoittamiseen tai rikosilmoituksen tekemiseen. (Heinäsuu 2019, 24.)

Koulun sekä varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda ympäristö, jossa lapselle mahdollistettaisiin turvallinen ilmapiiri kertoa kokemuksistaan ja asioistaan. Koulun henkilökunnan on tärkeää havainnoida mahdollisia muutoksia lasten käyttäytymisessä ja olemuksessa, rakentaa luottamussuhdetta oppilaiden kanssa sekä kertoa heille ikätasoisesti kaltoinkohtelusta ja väkivallasta. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset järjestävät vuosittain lapsen perheelle kasvatustalkoita, jossa voidaan matkalla kynnyksellä keskustella muun muassa perheen kasvatustavoista (Hankonen 2016). Mikäli koulun tai varhaiskasvatuksen työntekijöille tulee havaintoja kaltoinkohtelusta, on heillä myös työntekijänä ilmoitusvelvollisuus asiasta sekä velvollisuus keskustella lapsen kanssa. (Immonen ym. 2011, 9–17.)

Suomessa lasten turvallisuutta ja hyvinvointia on pyritty turvaamaan lakien kautta. Tämä ilmenee esimerkiksi lasten kanssa työskentelevillä tahoilla, joiden työhön kuuluu ilmoitusvelvollisuus, mikäli havaitsevat epäkohtia lapsen elämässä. Edellä mainittujen toimijoiden lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee muun muassa nuorisotoimea, seurakuntaa sekä toimijoita, jotka järjestävät aamu- ja iltapäivätoimintaa koululaisille. Huolen herättyä lapsen tilanteesta, jokaisella yksityishenkilöllä, esimerkiksi naapurilla, on oikeus tehdä lastensuojeluilmoitus. Ilmoituksen tekemiseen ei kuitenkaan velvoiteta, ellei kyseessä ole törkeä rikos. Ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättäminen voi johtaa rangaistukseen. (Raiskauskeskus Tukinainen, [viitattu 29.1.2020].)

4.3 Kaltoinkohteluun mahdollisesti johtavia tekijöitä

Useat nykypäivän vanhemmista ja isovanhemmista ovat eläneet lapsuutensa aikana, jolloin väkivalta kasvatukseen on ollut hyväksyttyä. Lakimuutoksesta huolimatta muutos väkivallan käyttämättömyyteen tapahtuu hitaasti, sillä toimintatavat ovat opittuja ja olleet lapsuudessa läsnä. Tämän seurauksena kaltoinkohtelu voi myös siirtyä huomaamatta sukupolvelta seuraavalle. (Keisala ym. 2016.) Lapsen kokema väkivalta voi heijastua aikuisuuteen väkivaltaisen käyttäytymisen jatkamisena. Koetut väkivaltatilanteet voivat madaltaa kynnystä toimia samalla tavoin omaa

lasta kohtaan, kuin on itse kokenut lapsuudessaan. (Notko 2000, 33; Huhtalo ym. 2003, 11; Hentilä ym. 2010, 263.)

Mikäli vanhempi kokee oman jaksamisensa olevan heikkoa ja elämäntilanteensa haastavaa, hän voi väsyneenä päätyä käyttämään epätoivoisia keinoja. Keinojen avulla vanhempi yrittää ohjata lapsen toimintaa. Vanhemmalla voi olla tunne, ettei voi saada apua arkeen lapsen kanssa tai muihin elämäntilanteen haasteisiin. Lapsiperheen elämä voi olla kuormittavaa, joten on tavallista kaivata apua ja tukea arjen pyörittämiseen. Vanhemman ylikuormittumisen seurauksena saattaa madaltua kynnyksen lapsen kasvattamiseen kaltoinkohtelun keinoin. (THL 2016, 34.) Randell ja Debra (2017, 199) korostavat, ettei vanhemman toiminnan taustalla välttämättä ole pyrkimystä satuttaa lasta. Vanhemman toiminta voi perustua sen hetkiseen tunteemukseen lapsen kanssa ilman, että vanhempi pohtii toiminnan seurauksia, joita se voi saada aikaan. On kuitenkin syytä ottaa huomioon, ettei äärimmäiseen väkivaltaan kuten seksuaaliseen hyväksikäyttöön päätyvän aikuisen tekoja voida selittää kuormittumisella tai muulla syyllä, mikä voisi luoda haastetta vanhemman elämään (THL 2016, 34).

Vanhemman päihteiden käyttö on koko perhettä kuormittava tilanne. Silloin vanhempi voi olla kotona, lapsen omassa ympäristössä; alkoholin, huumeiden tai lääkkeiden vaikutuksen alaisena sekä käyttää myös erilaisia päihtymiseen tarkoitettuja aineita yhdessä. Päihteiden käyttö suurentaa riskiä, että lapsi joutuu vanhempansa toiminnan seurauksena sekä fyysisen että emotionaalisen laiminlyönnin uhriksi. Myös riski toisenlaisen kaltoinkohtelun kohtaamiseen on kasvanut. (Mielenterveys-talo, [viitattu 1.12.2019].) Päihteiden käyttö on usein liitännäisenä perheväkivaltatilanteisiin, mitkä voivat ilmetä toisen sanallisina loukkauksina tai fyysisenä satuttamisena. Päihtyneen vanhemman kielteiset tunteet voivat nousta äkillisesti ja myös itsekontrolli heikentyä. Se voi tehdä tilanteesta lapsen näkökulmasta tarkasteltuna pelottavan ja turvattoman. Väkivalta on lasta vahingoittavaa sen ollessa vanhempien välistä tai lapseen kohdistuvaa. (Kankkonen & Suutarla 2017, 50.)

Mielenterveysongelmat heijastuvat vanhemman toimintaan ja sitä kautta vaikuttavat lapseen. Vanhempi saattaa käyttäytyä ennakoimattomasti ja olla toistuvasti poissa-oleva. Lapselle saatetaan asettaa vaatimuksia, jotka eivät vastaa hänen ikätasoaan. Vanhemman mielenterveyden haasteet voivat ääritapauksessa johtaa jopa lapsen

fyysiseen kaltoinkohteluun. Mielenterveysongelmat ovat moninaisia ja joissain tapauksissa ne voivat pitää sisällään harhoja. Vanhemman kokemat psykoottiset oireet saattavat luoda lapselle suurta pelkoa. (MLL 2018.)

5 AIKUISIÄSSÄ ILMENEVÄ LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Lähisuhdeväkivalta on toinen opinnäytetyömme pääteemoista. Seuraavaksi määrittelemme, mitä lähisuhdeväkivalta tarkoittaa opinnäytetyössämme. Kerromme lähisuhdeväkivallan moninaisista muodoista sekä niille ominaisista piirteistä. Lisäksi käsittelemme, kuinka lapsuudessa muodostunut kiintymyssuhde heijastuu aikuisiän parisuhteeseen.

5.1 Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivalta on vallan käyttöä, joka tapahtuu nykyisen tai entisen kumppanin, sisaruksen tai vanhemman taholta. Lähisuhdeväkivalta voi olla muun muassa henkistä, taloudellista tai hengellistä eli uskuntoon liittyvää väkivaltaa. (Karhuvaara, Kaitue & Ruuhilahti 2013.) Lähisuhdeväkivallalle ominaista on toisen tahallinen satuttaminen tai vahingoittaminen. Väkivalta voi tapahtua toista satuttamalla fyysisin keinoin tai henkisellä tasolla. Väkivalta voi ilmentyä monen eri muodon kautta ja lisäksi niiden yhtäaikainen kokeminen on tavanomaista. Tämä tekee väkivallan muotojen erottelemisesta haasteellista. On kuitenkin tärkeää, että muotoja on eroteltu, jotta lähisuhdeväkivallan kokijaa voidaan auttaa tarvittavalla tavalla. (Säävälä ym. 2006, 17.)

Ribbens McCarthy ja Edwards (2011, 51–52) tuovat ilmi haasteen lähisuhdeväkivallan käsitteen määrittelyssä ja siitä vallitsevat näkemyserot. Joidenkin mukaan lähisuhdeväkivallaksi lukeutuu vain sellainen toiminta, josta aiheutuu fyysisiä vammoja, toiset taas näkevät asian laajemmin. Heidän näkemyksensä mukaan väkivalta pitää sisällään myös sellaisen henkisen, emotionaalisen vahingon sekä seksuaalisen häirinnän, mikä ei välttämättä aiheuta fyysisiä vammoja.

5.2 Väkivallan muodot

Fyysinen väkivalta on käsiksi käymistä toiseen henkilöön fyysisin keinoin tarkoituksena satuttaa toista. Keinoja voivat olla esimerkiksi potkiminen, repiminen, lyöminen kädellä tai jollain esineellä sekä kuristaminen. Fyysinen väkivalta jättää usein

näkyviä jälkiä, jotka voivat tehdä siitä helpommin havaittavan. (Lehtonen & Perttu 1999, 37.) Kuitenkaan fyysisestä väkivallasta ei aina aiheudu kokijalle näkyviä vammoja tai kohdistu ihmisiin, väkivalta voi olla myös tavaroiden rikkomista (Pääkaupungin turvakoti, [viitattu 14.10.2019]). Väkivaltaa ovat myös pienemmät teot, joista ei välttämättä aiheudu fyysistä jälkeä tai vammaa. Näitä ovat esimerkiksi kiinnipitäminen, nipistäminen, raapiminen tai töniminen. Vaikka teko ei satuttaisi kokijaa, se on silti väkivaltaa, kun teko tapahtuu ilman toisen tahtoa. Välinpitämätön suhtautuminen toisen terveyttä, tarpeita ja turvallisuutta kohtaan luetaan myös osaksi fyysistä väkivaltaa. (Naistenlinja, [viitattu 11.10.2019].)

Henkinen väkivalta ilmenee usein muiden väkivallan muotojen kanssa yhtäaikaisesti. Toiseen henkilöön kohdistetaan sanallisesti tai toiminnan kautta väkivaltaa, mikä voi ilmetä uhkailuna, painostamisena, kiristämisenä tai eristämisenä. Väkivalta voi olla myös vähättelyä, haukkumista, kontrollointia, pelottelua tai erilaista häirintää. (Nollalinja, [viitattu 10.10.2019].) Uhkailu luo ihmisten välille pelokkaan ja uhkaavan ilmapiirin, mikä tuo mukanaan tunteen väkivallan jatkuvasta läsnäolosta. Pelko ohjaa uhkailun kohteena olevan toimintaa. Toiminnan kautta pyrkimyksenä on miellyttää uhkailijaa, jotta saisi vältettyä väkivallan mahdollisen etenemisen. Toisen uhkaileminen itsensä vahingoittamisella on myös henkistä väkivaltaa. Kokijan käyttäytyminen ei ole peruste uhkailijan mahdolliselle toiminnalle. Yritys rajoittaa toisen toimintaa uhkailemalla tuo ilmi henkisen väkivallan olemusta. (Marttala 2011, 46–47.)

Kontrolloinnissa tulee ilmi väkivallan toistuvuus ja sen tarkoituksellinen tekeminen. Pyrkimyksenä on hallita ja rajoittaa asioita henkilön elämässä, joita hän on tottunut tekemään. Liikkumisvapauden ja ihmissuhteiden kontrollointi voi johtaa kokijan läheisverkoston kaventumiseen sekä sitä kautta esimerkiksi perheenjäsenten välisen yhteydenpidon vähenemiseen. Erilaisen kontrolloinnin kautta tekijä pyrkii saamaan kokijan toimimaan haluamallaan tavalla. (Lehtonen & Perttu 1999, 38–39.)

Seksuaalinen väkivalta sisältää mitä tahansa tekoja, jotka loukkaavat ihmisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Seksuaalisessa väkivallassa korostuu vallankäyttö toiseen ihmiseen ja se voi johtaa pelkoa sekä turvattomuutta aiheuttaviin tilanteisiin. Tälle väkivallan muodolle ominaisia piirteitä ovat ahdisteleminen, lähentely, nimittely ja painostaminen. Äärimmäinen väkivaltatilanne voi johtaa myös

raiskaukseen tai sen yritykseen. (Nipuli & Bildjuschkin 2016, 15.) Tämän kaltainen äärimmäinen väkivalta tilanne hajottaa väkivallan kokijan kyvyn luottaa toisiin ihmisiin. Luottamuksen puuttuminen voi johtaa haasteisiin sosiaalisissa tilanteissa sekä kokijan eristäytymiseen. (Seinäjäki, [viitattu 24.11.2019].) Psykologi Elina Nurminen (2018) on kirjoittanut blogikirjoituksessaan seksuaalisesta väkivallasta parisuhhteessa. Nurminen painottaa, ettei turvallinen ja luottamuksellinen parisuhde ole mahdollinen, mikäli toisen osapuolen itsemääräämisoikeutta rikotaan. Seksuaalista väkivaltaa voi ilmentyä myös avioliitossa, joka on Suomen lain mukaan rikos (Monikanaiset, [viitattu 14.10.2019]). Avioliiton sisällä tapahtunut raiskaus on ollut rikos ja tuomittava teko vuodesta 1994 lähtien.

Taloudellinen väkivalta luetaan yhdeksi väkivallan muodoksi, jolla tarkoitetaan toisen pitämistä alisteisessa asemassa rahan avulla. Vallankäyttö taloudellisin keinoin voi olla kiristämistä, rahan viemistä tai toisen pitämistä täysin ilman rahaa. Taloudellista väkivaltaa on myös kontrollointi, mihin toinen saa rahaansa käyttää. Toisen kontrollointia voi toteuttaa myös siten, että toisen on esitettävä tarkka selitys omasta rahan käytöstään. (Lehtonen & Perttu 1999, 42.) Puolison työssäkäynnin ja toimeentulon saamisen estäminen voidaan myös katsoa osaksi taloudellista väkivaltaa (Pence & Paymar 1993; Säävälä ym, 2006, 19). Toisen nimissä velan ottaminen tai siihen painostaminen täyttää taloudellisen väkivallan piirteet (Monikanaiset, [viitattu 14.10.2019]).

Hengellinen väkivalta ilmenee uskonnollisten yhteisöjen piirissä. Kyseistä väkivallan muotoa on haasteellista määritellä, koska väkivallan kokemukset ovat jokaisella yksilöllisiä. Yhteisöjen jäsenten kokemasta väkivallasta voidaan hiljentyä, vaikka tiedetään toiminnan olevan väärin. Hengellisissä yhteisöissä korostuu pyrkimys pitää yhteisön maine etusijalla. Seksuaalisen väkivallan tavoin myös hengellinen väkivalta koetaan yhtä herkäksi ja ihmistä haavoittavaksi. Hengellistä väkivaltaa voi olla toisen uhkaileminen, manipuloiminen, painostaminen sekä piittaamattomuus toisen uskonnollista vakaumusta kohtaan. Väkivallaksi luetaan myös uskontoon liittyvillä asioilla uhkaileminen, esimerkiksi tekojen seurauksena helvettiin joutuminen. (Villa 2013, 13–17.) Lisäksi toisen loukkaamista ajatusmaailmansa, arvojensa sekä hänen oikean ja väärän -näkemyskautta (Hurtig & Linjakumpu 2012; Villa 2013, 18).

Vainoamisessa toiseen henkilöön kohdistuu toimintaa, mikä saa vainotussa aikaan pelkoa ja ahdistusta. Uhkaaminen, toisen seuraaminen, tarkkaileminen, yhteydenottaminen sekä muu näihin rinnastettava toiminta, kuten vahingonteot. Edellä mainitut piirteet ovat tapoja, joiden kautta vainoaminen ilmenee. Vainoaminen on muuttanut rikoksen alaiseksi vuonna 2014. (Mäenpää 2017, 58–72.) Vainoamisen kaksi oleellisinta piirrettä ovat toistuvuus ja ei-toivottavuus. Esimerkiksi toistuvat ei-toivotut rakkaudenosoitukset sekä aiheettomat ilmoitukset viranomaisille ovat vainoamista. Ääritapauksissa vaino voi olla jopa henkeä uhkaavaa väkivaltaa. Vaino ei kohdistu vain vainottuun, vaan kohteeksi voi joutua myös lähipiiriin kuuluvia ihmisiä. (Varjo, [viitattu 14.10.2019].)

5.3 Kiintymyssuhteen merkitys parisuhteessa

Lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu horjuttaa kiintymyssuhdetta lapsen elämässä oleviin aikuisiin. Aikuisen käytös lasta kohtaan on ristiriitaista, sillä hän toimii samanaikaisesti lapselle sekä turvallisuutta että turvattomuutta aikaansaavana vanhempana. Tutkimukset ovat osoittaneet, että lapsuuden ristiriitaisilla kokemuksilla on yhteys aikuisiällä ilmeneviin haasteisiin parisuhteessa. Kaltoinkohtelua kokeneen toiminnasta voi havaita haasteita tunteiden säätelytaidoissa, esimerkiksi vahvat tunnereaktiot. Lisäksi haasteet saattavat ilmentyä tiettyjen tilanteiden ja vaikeista asioista puhumisen välttämisenä sekä kontrolloimisena, jonka avulla on pyrkimys varmistaa asioiden hoituminen. (Väestöliitto, [viitattu 3.3.2020]).

Jari Sinkkosen mukaan lapsuudessa rakentunut kiintymyssuhde heijastuu ihmissuhteisiin läpi elämän. Parisuhdetta voidaan kuvailla aikuisiän kiintymyssuhteena, joka parhaimmillaan luo myönteisiä kokemuksia lapsuuden ristiriitaisien kokemusten tilalle. Sinkkonen pohtii myös Suomen sotahistorian vaikutusta kiintymyssuhteiden muodostumiseen sota-ajan läpi eläneiden kohdalla. Sodalla on ollut traumatisoivat vaikutukset, joka on näyttäytynyt ihmissuhteissa välttelevänä kiintymyssuhdemallina. Kiintymyssuhdemallille on ominaista hyväksynnän tavoittelu läheisiltä, mikä ilmenee pyrkimyksenä miellyttää toisia. (Takala 2019.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsittelemme tutkimuksemme toteuttamista ja siihen käytettyä laadullista menetelmää. Tutkimuksen aineiston keruu sekä analysointi on kuvattu vaihe vaiheelta, mikä antaa lukijalle ymmärrystä tutkimusprosessin etenemisestä. Luvun viimeisessä osiossa on eritelty piirteitä tutkimuksemme luotettavuudesta sekä sen eettisestä toteutuksesta.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valitsimme kvalitatiivisen eli laadullisen menetelmän. Kvalitatiivinen menetelmä pyrkii tutkittavan ilmiön ymmärryksen lisäämiseen saamatta tilastollisia tuloksia (Strauss & Corbin 1998; Kananen 2017, 35). Laadullinen tutkimus perustuu kokemuksellisuuteen ja sen kautta korostetaan ihmisen omaa havaintoa sekä tilanteita, joissa henkilö on ollut osallisena. Lähtökohdana laadullisessa tutkimuksessa on valitun ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, [viitattu 16.12.2019]). Opinnäytetyössä tutkimme henkilön yksilöllisiä kokemuksia lapsuudessa tapahtuneesta kaltoinkohtelusta. Laadulliselle tutkimukselle ominaisiin piirteisiin kuuluu haastateltavan tarkasteleminen hänen oman elämänsä asiantuntijana (Ronkainen ym. 2011, 82).

Tavoitteenamme oli tutkia lapsuudessa koettua kaltoinkohtelua ja selvittää, onko lapsuuden kokemuksilla yhteyttä aikuisiällä mahdollisesti koettuun lähisuhdeväkivaltaan. Yhteyden ohella selvitimme laadulliselle tutkimukselle ominaisia merkityssuhteita, mikä työssämme näkyi kaltoinkohtelun merkitysten selvittämisenä (Ronkainen ym. 2011, 81). Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla selvitetään vastauksia työn tutkimuskysymyksiin: Millaista kaltoinkohtelua on kokenut lapsuudessa? Onko kokenut lähisuhdeväkivaltaa aikuisiällä? Jos on niin millaista? Millaisia seurauksia kaltoinkohtelulla on ollut aikuisiällä? Kuinka ammattilaisten tulisi auttaa kaltoinkohtelua kokenutta lasta? Juha Hakalan (2018, 23) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei tarvitse päättää tutkimuksen etenemisen eri vaiheista heti tutkimuksen aloitettua. Tämä tutkimusmenetelmä antoi meille mahdollisuuden syventyä rauhassa teoriaan ja tutkimusvaiheiden toteuttamiseen.

Haastatteluun osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen, ja kriteerinä haastateltaville oli omakohtainen kokemus lapsuudessa tapahtuneesta kaltoinkohtelusta. Mielestämme tämän kautta saimme varmistettua, että haastatteluiden kautta saatu tieto tukee tutkittavaa aihetta.

6.2 Tutkimusaineiston keruu

Aiheemme herkkyyden ja henkilökohtaisuuden vuoksi halusimme toteuttaa aineiston keruun haastatteluiden kautta. Se tarjosi meille mahdollisuuden vuorovaikutuksen ja luottamuksen rakentamiseen haastateltavan kanssa. Koimme tämän tutkimuksen toteuttamisen luontevammaksi keskusteluiden kautta. Silloin pystyimme käymään haastateltavan kanssa vastavuoroista keskustelua hänen kokemuksistaan sekä siihen liittyvistä kysymyksistä. Haastattelutilanne tarjoaa sekä haastateltavalle että haastattelijoille tilaisuuden esittää lisäkysymyksiä, mikä osaltaan vähentää väärinymmärrysten mahdollisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85.)

Opinnäytetyön tutkimussuunnitelma palautettiin keväällä 2019, minkä jälkeen suunnitelma hyväksyttiin yhteistyötaholla. Tämän jälkeen aloitettiin teoriaosuuteen tulevan aineiston kerääminen. Haastateltavia lähdimme etsimään yhteistyötahon kautta syksyllä 2019. Suunnittelimme kuvamuotoisen ilmoituksen, missä kerroimme opinnäytetyöstä ja tutkimuksen tarkoituksesta (Liite 1). Ilmoituksessa korostettiin kokijoiden oman äänen esille tuomista ja haastattelun toteuttamista nimettömästi. Yhteistyötahomme jakoi ilmoituksen heidän organisaationsa omilla Facebook-sivuilla, mistä julkaisu jaettiin myös opinnäytetyön tekijöiden henkilökohtaisille sivuille. Arkojen kokemusten vuoksi halusimme, että haastattelusta kiinnostuneet ottavat meihin yhteyttä henkilökohtaisesti. Kiinnostus saada oma ääni ja kokemukset kuuluville voi lisätä halua olla mukana tutkimuksessa, minkä tarkoituksena on tuoda aihetta yhteiskunnassa näkyvämmäksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, [viitattu 16.12.2019].) Eskola, Lätti ja Vastamäki (2018, 31–32) tähdentävät motivaatiota tutkimukseen osallistumiselle. Haastateltavalla on ollut kokemus, että oma osallistuminen on ollut merkityksellistä tutkimuksen toteutumiselle. Lisäksi haastateltavaa on motivoinut halu auttaa muita omien kokemusten kautta.

Haastattelurunko ja -kysymykset laadittiin (Liite 1) yhdessä opinnäytetyön ohjaavan opettajan sekä yhteistyötahon yhteyshenkilön kanssa. Tavoitteenamme oli toteuttaa haastattelut kasvotusten, koska se luo mahdollisuuden aitoon kohtaamiseen haastateltavan kanssa. Etukäteen pohdimme, että haastateltavien löytäminen voi osoittautua hankalaksi ja sen vuoksi olimme avoimia haastattelun toteuttamistavan suhteen. Valitsimme tutkimuksen haastatteluiden muodoksi puolistrukturoidun haastattelun, josta käytetään myös nimitystä teemahaastattelu. Haastattelut toteutetaan kolmen teeman kautta, joita ovat lapsuus, aikuisikä sekä avunsaanti. Näiden teemojen kautta saamme vastauksia asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Laadullisen tutkimuksen teemahaastatteluissa ei ole oleellista haastattelukysymysten eteneminen kronologisessa järjestyksessä vaan antaa tilaa haastateltavan omalle kerrokselle ja etenemiselle. Puolistrukturoidulle haastattelulle ominaista on esittää haastateltaville samat tai lähestulkoon samat kysymykset (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, [viitattu 16.12.2019].) Haastattelijoiden on tärkeää kuitenkin pitää huolta, että jokaisen teema-alueen kautta tulee haastateltavan ääni kuuluvaksi (Vilkkä 2005, 102).

Pohdimme ennen haastatteluiden toteuttamista, minkälaisen työnjakojen kautta haastattelut tullaan tekemään. Koska työssä on ollut kaksi tekijää, päädyimme tekemään kummallekin oman roolin haastattelutilanteeseen. Tekijöistä toinen toimii haastattelijana ja toinen puolestaan havainnoijana ja kuuntelijana, joka esittää tarvittaessa lisäkysymyksiä. Vaihtelimme rooleja kunkin haastattelun kohdalla. Haastatteluun osallistui viisi henkilöä, jotka ovat kokeneet omassa lapsuudessaan kaltoinkohtelua. Haastateltavat ovat ottaneet yhteyttä nähtyään ilmoituksen opinnäytetyöstämme. Kaksi haastattelua on toteutettu kasvotusten haastateltavalle mieluisassa paikassa ja heille sopivana ajankohtana. Yhden haastateltavan kanssa olemme käyneet haastattelun puhelimitse, sekä kahden kanssa videopuhelun välityksellä. Lisäksi laitoimme kolmelle kiinnostuneelle haastattelukysymykset sähköpostitse, joihin voi vastata kirjallisesti. Kirjallisia vastauksia emme kuitenkaan saaneet. Haastateltavista kolme on Etelä-Pohjanmaan alueelta ja kaksi Etelä-Suomesta. Haastateltavien ikä vaihteli 25–47 vuoden väliltä ja osallistujina oli sekä miehiä että naisia.

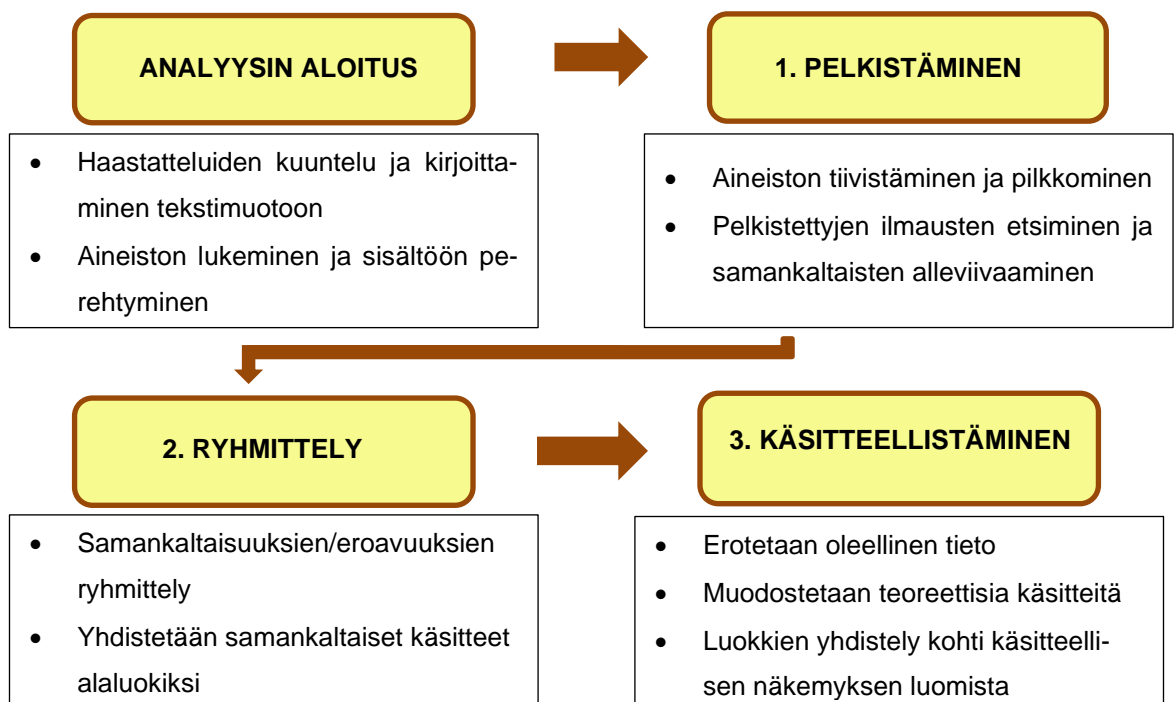
Ennen video- ja puhelinhaastatteluita pohdimme paikkaa, jossa tulisimme haastattelun omalta osaltamme toteuttamaan. Pyrimme välttämään mahdolliset tekijät, jotka voisivat koitua häiriöksi haastattelutilanteessa. Rauhallisen haastattelutilanteen luominen oli meille ensiarvoisen tärkeää aiheen henkilökohtaisuuden vuoksi. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista kerrottiin vielä tutkimuksesta ja kiitettiin haastatteluun osallistumisesta sekä annoimme haastateltavan mahdollisille kysymyksille tilaa. Haastateltavalle kerrottiin, että hän saa vastata kysymyksiin siinä laajuudessa, kuin parhaaksi näkee ja myös olla vastaamatta halutessaan. Lisäksi haastattelusopimus luettiin ääneen ja hyväksytettiin haastatteluun osallistuvalla (Liite 2). Kasvokkain tehdyissä haastatteluissa haastateltava on saanut itse tutustua sopimukseen ja allekirjoittaa tämän.

Haastattelut toteutettiin haastateltavalle mieleisessä ympäristössä. Haastateltavan mahdollisuus vaikuttaa sopivaan ympäristöön, luo turvallisen tunteen väkivaltakokemusten jakamiselle eikä paikka osaltaan lisää epävarmuutta. Kokemus turvallisuudesta ja mieleisestä paikasta antaa mahdollisuuden päästä haastateltavaa entistä lähemmäksi, mikä lisää haastattelun toteutumista onnistuneesti. Haastattelutilanteet on pyritty järjestämään paikkoihin, joissa häiriötekijöiden määrä olisi minimaalinen. Lisäksi onnistumista tukee haastateltavan motiivit tutkimukseen osallistumiselle, joita voivat olla oman äänen kuuluviin saaminen sekä muiden auttaminen omien kokemustensa kautta. (Eskola & Vastamäki 2015, 28–31.) Jokaista tutkimukseen osallistunutta muistettiin pienellä lahjalla, jonka tarkoituksena oli kiittää kokemusten jakamisesta tutkimusta varten.

6.3 Aineiston analyysi

Nauhoitetut haastattelut litteroimme alusta loppuun eli kirjoitimme haastattelut tekstimuotoon. Tämä helpotti tutkimuksen tulosten analysointia ja sen kokonaisuuden hahmottamista sekä ymmärtämistä. Haastateltavia kuvasimme kirjaimella H sekä numerolla, joka kertoo, missä järjestyksessä olimme haastattelut toteuttaneet. (Vilkkä 2005, 115.) Nauhoitettua materiaalia tuli yhteensä 3 tuntia ja 36 minuuttia. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 77 sivua.

Aineistoa analysoidessa edettiin tiettyjen vaiheiden kautta. Vaiheet pitivät sisällään aineiston pilkkomista, luokittelua ja havaintojen tarkastelua teoriaan sekä omaan aiheeseen peilaten. Kuviossa 2 eritellään aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheita. Tutkimuksen aineiston analysointivaiheessa korostui tutkimuksen molempien osapuolien osallistumisen tärkeys. Tekijöiden perehtyneisyys tutkimuksen teoriaan sekä haastatteluiden kautta luodut havainnot haastateltavien omista kokemuksistaan yhdistyvät tutkimuksen analysointivaiheessa. (Ronkainen ym. 2011, 124–126.)

Kuvio 2. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet. (Tuomea ja Sarajärveä 2018, 123 mukailen).

Aineistoon perehtymisen ja litteroinnin jälkeen aloitettiin tekstimuotoisen aineiston tarkempi analysoiminen. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa aineistoa tiivistettiin ja siitä etsittiin tutkimukselle olennainen tieto. Analysoinnin selkeyttämiseksi luotiin tekijöille yhtenäinen värikoodisto, jonka avulla aineistosta on voitu erottaa samankaltaisia piirteitä tiettyjen värien kautta. Taulukossa 1 havainnollistetaan tutkimuksemme aineiston analysoinnin etenemistä. Jokainen

haastatteluaineisto käytiin yksitellen läpi värimerkintöjen kautta. Merkintöjen pohjalta muodostettiin haastattelukohtaiset tiivistelmät, jotka jaoteltiin opinnäytetyön teemojen mukaisesti. Tämän jälkeen haastatteluiden tiivistelmät käytiin uudelleen läpi teema kerrallaan, joista koottiin yhteenveto käsiteltävästä teemasta. Yhteenvetodon aineistosta yhdistettiin samankaltaisuuksia ja samalla eroteltiin tutkimuksen kannalta epäoleellinen tieto pois. Aineiston samankaltaisuudet yhdistettiin ja niistä muodostettiin alaluokat kyseiseen teemaan. Aineistosta muodostettujen käsitteiden myötä pystyttiin luomaan uusia näkemyksiä ja muodostamaan johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–127.)

Taulukko 1. Esimerkki tutkimustulosten analysoinnista

ALKUPERÄINEN ILMAUS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
”Haukkumista ja sellasta niinku ettei meistä oo mihinkään” ”Varmaan suurin kuitenkin ollu se pelko ja turvattomuus”	Kaltoinkohtelu lapsuudessa Tunteet	Lapsuus
”Väkivalta fyysisellä tasolla oli tönimistä, heittäjä, heitti mut sängyn päälle ja sitten on kerran niinkun kuristanu” ”Mä en luota kehenkään, että sillee on tosi hankala löytää ihmisiä kehen mä luottaisin”	Lähisuhdeväkivalta Ihmissuhteet	Aikuisuus
”Te ette niinku tuu ees käymään, te soitatte ja kysytte pärjäätsä” ”Ei vaikka soitti poliisit ne sano, että sopikaa ny, ei tässä oo mitää niinku vähäteltiin” ”Se että sä tiedät, että tässä ollaan nyt vaan sua varten ”	Pettymykset avun saantiin Kaltoinkohdellun lapsen kohtaaminen	Avunsaanti

Tutkimuksemme analysointia ei ole täysin toteutettu aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti. Analysointi pohjautuu suurilta osin vaiheisiin, jotka ovat ominaisia sisällönanalyysille. Kuitenkin aineiston analysoinnista löytyy myös teemoittelulle tyyppisiä piirteitä. Teemoittelun tarkoituksena on yhdistää haastatteluaineistosta samaa teemaa käsittelevät vastaukset yhtenäiseksi kokonaisuudeksi (Kajaanin ammattikorkeakoulu, [viitattu 12.3.2020]). Tutkimuksen haastattelut pohjautuivat kolmeen ennalta valittuun teemaan, joiden kautta aineisto analysoitiin. Taulukossa 1 kuvataan opinnäytetyön teemat, joiden pohjalta aineiston analysointia on ryhdytty toteuttamaan. Teemoittelun hyödyntäminen analysoinnissa mahdollistaa haastatteluiden toteuttamisen vapaamuotoisemmin valittujen teemojen kautta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, [viitattu 12.3.2020].)

6.4 Luotettavuus ja eettisyys

Luotettavuus eli reliabiliteetti opinnäytetyössä tarkoittaa tulosten pysyvyyttä. Pysyvyydellä kuvataan mahdollisuutta toteuttaa tutkimus uudelleen vastaavanlaisena ja aiemman tutkimuksen kanssa tulokset olisivat yhteneviä. (Kananen 2017, 175.) Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole tarkkaa yksiselitteistä ohjeistusta. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan kuitenkin arvioida tutkimuksessa tehtyjen ratkaisujen kautta ja kuinka ne tukevat toisiaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163–164.) Tutkimuksen pysyvyyden toteutumiseksi työn vaiheiden yksityiskohtaiseen kuvailemiseen on kiinnitetty huomiota, joka mahdollistaa tutkimuksen toistamisen.

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä tarkasteltaessa käytetään käsitettä validiteetti. Tämän käsitteen avulla kuvataan tutkimuksen pätevyyttä, mikä syntyy tutkimuksessa tehtyjen valintojen ja toteuttamisen kautta. Tärkeää on, että valinnat voidaan perustella tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien kautta. (Flick 1998, 225; Ronkainen ym 2011, 131.) Tutkimus perustuu ihmisten henkilökohtaisiin kokemuksiin, joten on merkittävää huomioida eettisyys tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Suostumus tutkimukseen osallistumiseen, tutkijoiden ja tutkimukseen osallistujien molemmin puolinen luottamuksellisuus sekä osallistujien yksityisyyden säilyminen ovat seikkoja, jotka tukevat tutkimuksen toteutumista eettisten periaatteiden kautta. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 20.)

Tutkimusaineisto on kerätty teemahaastatteluiden kautta, ja niissä jokaisessa molemmat tekijät ovat olleet mukana. Ennen haastatteluiden toteuttamista tutkijat ovat yhdessä sopineet työnjaoista haastatteluissa. Toinen toimii haastattelijan roolissa ja toinen puolestaan tekee haastattelun aikana mahdollisia muistiinpanoja sekä litteroi toteutuneen haastattelun. Litteroinnin onnistumista ja oikeellisuutta tukee tutkijoiden roolijako, kun haastattelija itse ei litteroi tekemäänsä haastattelua. Edellä mainittujen lisäksi luotettavuutta voi tuoda tutkimuksen vaiheiden yksityiskohtainen kuvaaminen.

Opinnäytetyössä luotettavuutta lisää haastatteluiden kautta saadut vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen teoriaa tukevan tiedon saamiseksi haastatteluun osallistumiselle on luotu kriteerit, jotka edes auttavat tämän onnistumista. Teoriaosuudesta löytyy useita viittauksia muiden tekijöiden teoksiin, joiden lähteet on merkitty asianmukaisella tavalla ammattikorkeakoulun kirjallisen työn ohjeistuksen mukaisesti. Lähdemerkintöjen ansiosta opinnäytetyöstä käy ilmi, mikä on tekijöiden omaa ajatusta ja mikä pohjautuu muiden tekijöiden näkemyksiin. Haastatteluaineiston analysointi on pyritty kuvaamaan tarkasti. Lisäksi materiaalit on säilytetty asianmukaisella tavalla, eikä ole ollut ulkopuolisille saatavilla tutkimuksen missään vaiheessa. Nauhoitetut sekä kirjoitetut materiaalit on hävitetty välittömästi niiden ollessa tutkimukselle tarpeettomia.

Tutkimustuloksia laadittaessa on hyödynnetty sekä teoretietoa että haastatteluiden kautta kerättyä aineistoa. Tulosten luotettavuuden lisäämiseksi on käytetty haastatteluista saatuja suoria lainauksia. Haastateltavista ei käytetä omaa nimeä, vaan heidät on nimetty kirjaimella H sekä numerolla haastattelu järjestyksen mukaan. Haastateltavan yksityisyyden säilymiseksi lainauksista on korvattu henkilöiden ja paikkojen nimet kirjaimella X. Opinnäytetyöhön valituista lainauksista on poistettu tutkimuksen kannalta epäolennainen osuus ja korvattu se merkinnällä (- -).

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastateltavat ovat 25–47-vuotiaita lapsuudessa kaltoinkohtelua kokeneita miehiä ja naisia. Tutkimukseen osallistui neljä naista ja yksi mies, jotka asuvat Pääkaupunkiseudulla ja Etelä-Pohjanmaan alueella. Osallistujia haettiin Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistyksen Facebook:ssa julkaistun ilmoituksen kautta. Haastateltavat ovat ottaneet yhteyttä tekijöihin ja sitä kautta ilmaisseet kiinnostuksen osallistua tutkimukseen. Haastatteluun osallistuneista jokainen on altistunut kaltoinkohtelulle lapsuudessaan.

7.2 Lapsuuden kaltoinkohtelu

Kaltoinkohtelu lapsuudessa. Kaikki haastatteluun osallistuneet ovat kohdanneet lapsuudessaan kaltoinkohtelua, joka on ilmennyt jokaisen kohdalla yksilöllisesti. Haastatteluissa esiin tulivat seuraavat kaltoinkohtelun muodot: fyysinen pahoinpitely, kuritusväkivalta, henkinen pahoinpitely, seksuaalinen väkivalta, väkivallalle altistuminen sekä emotionaalinen kaltoinkohtelu. Yhdistävänä tekijänä haastateltavilla oli kokemus väkivallalle altistumisesta. Haastateltavat kertoivat joutuneensa seuraamaan sivusta vanhempien tai muiden läheisten välillä tapahtunutta väkivaltaa. Väkivallalle altistumisessa on voinut havaita piirteitä fyysisestä ja henkisestä väkivallasta. Haastateltavat kuvasivat tilanteita, joissa ovat nähneet tavaroiden heittäilyä, toisen aikuisen lyömistä kädellä tai esineellä, nimittelyä sekä huutamista. Yksi haastateltavista kertoi nähneensä, että toinen vanhempi on käynyt toisen vanhemman päälle kohdistuen häneen fyysistä väkivaltaa. Osa haastateltavista kertoi kuulleensa vanhemman uhkauksen toisen vanhemman tappamisesta, mikäli hän jättää parisuhteen.

- - en tiää kumpi on kamalempaa joutua ite kattomaan, ku vanhemmat satuttaa toisia vai ottaisinko mielummin et mua joku löis tai niinku että en tiedä varmaa aivan kamala asia mut on tuoki näkeminen iha hirveetä. (H5)

- - turvattomuutta ja pelkoo ja joutunu just näkemään kaikkea mitä ei lapsen pitäs nähdä. (H5)

- - nousen sieltä niinku sängystä ja kurkkaan sielt ovenraosta niin sitte faija ettii mutsii sieltä niin sit se löytää sen sielt komerosta ja sit mutsi on niinku puukon kaa tälleä että koske viel kerran niin mä niinku tapan itteni. (H3)

Fyysisen pahoinpitelyn kokemuksia kuvailtiin lyömisen, tukistamisen, piiskaamisen, riepottelun ja tönimisen kautta. Haastateltavien kertomista kokemuksista ilmeni ymmärrys, että vanhempi on toiminut väärin ja he pystyivät yhdistämään kokemukset kaltoinkohteluksi. Osa heistä tunnisti lapsuudestaan vanhemman pyrkimyksen ohjata lapsen käyttäytymistä väkivallan keinoin ja kykenee yhdistämään sen kuritusväkivallaksi.

Mä muistan sen, että sitä sillo pienenä niin äiti yritti ratkaista kurilla et mä muistan niinku juokseeni sitä karkuun ja se juos mun perässä vihta kädessä, että ilmeisesti niinkun ajateltiin, että sillä piiskaamalla niinkun se ongelma poistuu. (H2)

Ihan lyömistä joo, ja sitte tukistelua ja semmosta - - vanhempi on sillee konkreettisesti käyny kimppuun, X vuotta sitte ollu vähä niinku erilainen kasvatus, kuri ylipäätään. (H1)

Haastateltavista osa mainitsi emotionaaliselle kaltoinkohtelulle ominaisia piirteitä omasta lapsuudestaan. He eivät eritelleet vastauksissaan tilanteita emotionaaliseen kaltoinkohteluun kuuluvaksi. Tästä huolimatta vastauksista ilmeni ymmärrys, että vanhemman käyttäytyminen ei ole ollut oikein. Vanhemman toiminta tai toimimatta jättäminen tunnistettiin kuitenkin kaltoinkohteluksi.

Tyhjä kuori tavallansa, että niinku oli läsnä muttei ollu läsnä. (H4)

Jos sä halusit sun äitiltä halin niin meenny siitä lenuumasta, ikinä mä en unohda sitä lausetta, että meenny siitä lenuumasta. (H3)

Äiti ei oo sitten aina myöskään osannut ehkä sillälaila empaattisesti niinku suhtautua minuun - - mä sanoisin mä oon varmaa myös ollut jollai laila semmonen näkymätön lapsi elikkä semmonen niinkun hoivatta jääminen on varmasti ollu semmonen yks muoto, että semmosta hoivaa ja turvaa tukea ei siitä lähi niinku ympäristöstä ole löytynyt. (H2)

Haastateltavista kaksi osasi nimetä henkisen pahoinpitelyn osaksi lapsuuden kaltoinkohtelua, mikä näyttäytyi vanhemman lapseen kohdistamana nimittelynä ja vähättelynä. Yksi tutkimukseen osallistuneista pohti henkisen pahoinpitelyn määrittelymisen vaikeutta. Kaikki tutkimuksen haastateltavat kuvasivat tilanteita lapsuudestaan, joissa ovat olleet sivusta seuraajana. Tilanteet loivat lapselle pelkoa, mikä ilmeni jokaisen haastattelun kohdalla.

Varmaa jollain tavalla henkistäki, sitä on ehkä vaikeempi määrittellä. (H5)

Haukkumista ja sellasta niinku ettei meistä oo mihinkään. (H4)

- - eniten ollu sitä henkistä - - ikinä ei olla kelvattu eikä oikeestaan mä en oo ollu koskaan hänen lapsikaa, mä olin aina yhen naapurin - - huoria ollaan oltu - - sitte se et että kyllä hän on uhannut lyödä moneenki kertaan. (H3)

Tutkimukseen osallistuneista puolet tunnistivat lapsuudestaan tilanteita, joissa ovat joutuneet ottamaan ikätasoonsa nähden liian suurta vastuuta. Lasten arjessa vastuu on näyttäytynyt pienempien sisarusten huolehtimisena ja kodin järjestyksen ylläpitämisenä, esimerkiksi ruoanlaiton ja siivoamisen kautta. Lisäksi yksi haastateltavista kuvasi rooliaan vanhempien riitojen selvittelijänä.

Siit mä oon tosi niinku katkera, että et mä en saanu no emmä ny tiedä kuin lapsi tollases tilantees on voinu sit olla mut ainaki ne on nyt päässy vähä helpommalla, että että joku on laulanu niinku niille iltalauluja ja peitelly ne nukkumaan ja pitäny niist huolta ku joku huutaa. (H3)

- - mä oon semmonen niinku tuki ja turva ollu aina niinku äitillekki et se on aina mulle kaikki murheensa kuormittanu ja tota sit ne on ehkä luottanuki siihen et mä oon aina ollu niitten riitojen selvittelijä niin tota aika raskaski rooli kantaa et minä oon aina se, joka on tuki ja turva niinku lapsena vielä vanhemmille ihmisille. (H5)

Tutkimustuloksista nousivat esille lasten kokemat vahvat tunteet, lapsuuden turvattomuudesta. Lapsuuden kodin tilanteet ovat aiheuttaneet huolta itsensä ja muiden perheenjäsenten puolesta. Haastatteluista korostui lapsuudessa koettu pelko, mikä tuli esille muun muassa neljän haastateltavan kohdalla kodista pakenemisena.

Mä oon pelänny et meiän isoisä tappaa meitä ja me menttiin aina äitin kanssa jonnekin siellä talossa piiloon ja sitten me lähettiin naapuriin karkuun et joskus pakattiin talvella toppavaatteet sängyn viereen, että ollaan valmiina lähtemään jos se pappa taas käy niinkun aggressiiviseksi. (H2)

Varmaan suurin kuitenkin ollu se pelko ja turvattomuus, ku ite ollu pieni ja tietää sen, että vaikka mua kohtaa ei ikinä oo ollu mitää sillä lailla niin sitte tietää kumminkin et toinen on iha eri ihminen niin se on ollu jotenki tosi pelottavaa ja sitte kun on vielä riidelyt niin sitte mua on oikeesti pelottanu et jompikumpi tappaa toisensa - - varmaa myös lapsena jo tienny ei näin pitäis kuulua kokea et joutuu itkemään pelosta. (H5)

Lapsena koettu pelon tunne on saattanut olla niin voimakas, että siihen on tullut osaksi myös viha läheistä kohtaan. Haastatteluun vastanneista kaksi kertoi tunteensa vihaa pelon yhteydessä.

Lapsena yläkerrassa oli huoneet niin sielä itkettiin ja pelättiin koko yö aamuun asti ja kuunneltiin ku äiti kiljuu ja muutamia kertoja itse olen kävellyt rappusia alakerran puukko kädessä ja ajatellut et nyt mä meen tuikkaseen sitä mut aina jäätin puoleen väliin ja sitten niinku sitä vaan rukoili, että joku tulis ja auttais mutta sit jossain vaihees aina hiljeni. Sit aina mietti aamulla, ku mä meen alakertaan mietti, että onkohan äiti kuollu. (H4)

Mä muistan, ku mä olin vihanen ja mä tuntuu et mä kasvoin niinku melkein sen isoisän niinkun kokoseks siinä vihassa ja mä aattelin et mä en enää kunnioita sua et mä niinkun tein semmosen päätöksen ja se oli jollain tasolla ymmärrys siitä että tää mitä hän tekee ei oo oikein. (H2)

Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta, jokainen tunnisti alkoholin osaksi kaltoinkohdelutilanteita. Osa kykeni tunnistamaan, että alkoholi on aina liittynyt kotona tapahtuneisiin väkivaltatilanteisiin. Puolet taas kokivat alkoholin lisäävän läheisen väkivaltaista käyttäytymistä. Kuitenkin kaltoinkohtelua tapahtui perheessä myös ilman alkoholia.

Aina on liittyny alkoholi hyvin vahvasti asiaan et ei muuten oo ollu sillä lailla ongelmia - - sitten kun toinen on humalassa niin paljon jotenkin isompaa se vaa se tappelu, mutta tota on ollu siis ihan sit tavaroita lennelly ku on ollu pieni niin muistikuvaa että just jotku lautaset lentäny seinään ja menny rikki ja just ku tapellu - - oikeesti on pelänny, että ne tekee toisilleen jotain peruuttamatonta, siis ihan hirvee tunne et oikeesti niinku ajattelee, että ne vois niinku vahingossa tappaa toisen ku on kännissä niin se toiminta on ihan niinku holtitonta. (H5)

Pahimpia oli perjantai päivät, että näki että tuliko se sieltä viinapullon kans kotia vai oliko niin, ettei näkyne alkoholia mut sit yhtäkkiä alkoholi ilmestyi kuvioihin tyyliin saunasta tuli, että jaahas sillä oliko korikaljaa rekassa, aijjaa ja taas lähtee, ku se pääosin oli sitä humalassa, että sitte arkipäivänä se oli sellasta vittumaista käytöstä suorasanaisesti - - vähä niinku hirviöstä pääs estot, ku se sai alkoholia. (H4)

7.3 Aikuisiän lähisuhdeväkivalta

Tutkimukseen osallistuneista kaksi on kokenut aikuisiällä lähisuhdeväkivaltaa. Toinen on kokenut väkivaltaa kertaluonteisesti lähisuhteessaan. Toinen lähisuhdeväkivaltaa kokenut kertoo olleensa useammassa väkivaltaa sisältäneessä parisuhteessa.

Paitsi kerran tää mun vanhempi isovelji on niinku lyöny mua - - meillä tuli siis kotikotona joku riita, se oli siis kännissä ku mikä ja sit se iha tyhjästä rupes haukkumaan mua ja sitte mulla heti kilahti et antaa olla viiminen kerta ku huorittelet vai mitä se oli musta sanonu niin sit se vaa vetäs suoraa naamaan. (H5)

Kaltoinkohtelun yhteys lähisuhdeväkivaltaan. Lähisuhdeväkivaltaa kohdanneista haastateltavista toinen näki yhteyden lapsuuden kaltoinkohtelun sekä lähisuhdeväkivallan välillä. Kuitenkin haastatteluiden tuloksista voidaan todeta, että jokainen haastateltava on kokenut kaltoinkohtelun vaikuttaneen aikuisiällä heidän tapansa ajatella sekä toimia.

On kyllä selkeesti mä aattelen sen sillä lailla et nimenomaan se väkivalta rikkoo sen lapsen niinkun rajoja - - et ihan suora yhteys, aivan täysin. (H2)

Parisuhteessa väkivalta on ilmentynyt fyysisenä, henkisenä, seksuaalisena ja taloudellisena väkivaltana. Haastateltava kertoo, että puoliso on nimitellyt, vähätellyt, tönninyt sekä kuristanut häntä. Seksuaalinen väkivalta ilmeni haastateltavan mukaan oman tahdon ohittamisena. Hän kuvaa yöllä tapahtuneita tilanteita, että puoliso ei sietänyt seksistä kieltäytymistä eikä antanut nukkua. Haastateltava kuvaa, ettei hänellä ollut suhteessa omaa tilaa, vaan puoliso oli koko ajan läsnä. Jo suhteen alkuvaiheessa puoliso oli ostanut hänelle puhelimen.

Mä oon ihan varma et siinäki oli jotaki millä lailla hän mua kyttäs, että puheluitten jälkeen aina lokshti semmonen jännä ääni kuulu sieltä - - hän ties mun puheluiden sisällöt ja sitten tota mulla oli yks tilanne missä hänen piti olla töissä ja mä tapasin yhtä vanhaa niinku ystävääni ja hän ties kaiken mitä silloin oli tapahtunu ja mä oli ihan järkyttyny et mite tää mahdollista et hän tietää tämmösiä asioita, vaikka hän ei oo ollu paikalla itse. (H2)

Parisuhteessa väkivaltaa kokenut vastaaja tunnisti yhteyden lapsuuden kaltoinkohtelu kokemusten sekä aikuisiän parisuhdekäyttäytymisen välillä. Vastaaja on havainnoinut toimintaansa parisuhteessa, että on pyrkinyt miellyttämään kumppania ja sitä kautta saamaan itselleen hyväksyntää puolisolta. Aikuisiän parisuhteiden johdosta haastateltavalle on muodostunut käsitys, kuinka toimii puolison valintatilanteessa. Haastateltavalla oli kokemus, että on tehnyt vääränlaisia tulkintoja tunteista, joita on kokenut suhteen alussa.

Mä en muista et multa ois kauheesti kysely et mitä sä haluat toivot tai miltä susta tuntuu niin mä en oo koskaan harjaantunu semmosia asioita ihmissuhteissa miettimään - - miten toi toinen hyväksyis mut, miten mä voisin tehdä itteni tarpeelliseksi, mitä toinen tarvii haluaa, toivoo, osaanko mä täyttää ne toiveet, riitänkö, kelpaanko mä. (H2)

Kaikista vaikeista asioista on tosi hankalaa puhua iha vaan parisuhteessa niin jos tulee joku riita tai muuta niin mä oon aina aivan jääs, niinku turhauttaa ottaa oikein et oppinu tällasen mallin, että ei pysty puheke sanoiksi. (H5)

Mä oon miettiny sitä vuosikaudet, että onko niin että mä oon oppinut tulkitsemaan semmosen pelon jonkun jännittävyuden siinä ihmisessä niinku seksuaaliseksi jännitteeks tai rakkaudeks tai romanssiks tai joksku tämmösiks tunteiks et sitten jos toinen onkin turvallinen ja luottettava niin mä oon saattanu kokee et tässä ei oo mitää niinku kipinää, että onko se koko tunne-elämä virittäytyny tosi niinku päälaelleen. (H2)

7.4 Kaltoinkohtelun merkitys aikuisiällä

Kaikki haastateltavat ovat kokeneet, että kaltoinkohtelulla on ollut merkitys aikuisiän ihmissuhteisiin. Luottamuspuola, toisen sanomien asioiden kyseenalaistaminen ja analysointi sekä vaikeus vastaanottaa apua muilta ihmisiltä, olivat heille tyypillisiä piirteitä. Edellä mainitut kuvaukset ovat kerrottuja esimerkkejä, joiden on ajateltu

johtuvan lapsuuden kokemuksista. Kaksi viidestä haastateltavasta sanoitti myös omaa kokemustaan rikkinäisyydestä ja haavoittuneisuudesta lapsuuden kokemusten seurauksena.

Se on periaatteessa haava mitä kukaan ei tiedä, että sitä pitää hoitaa - - mä tunnen itteni siis sillä lailla et mä en oo niinkun ehjä sisältä tai sillä lailla ku tuntuu et on niin rikki - - ehkä on sitte jollain tavalla niinku ehkä haavoittuneempi tai sellanen alttiimpi sitte semmoselle niinku huonovointisuudelle henkisesti. (H5)

Tutkimukseen osallistuneista puolet kertoivat yksittäisistä tilanteista arjessa, joissa mieleen on palannut muisto lapsuudesta. Tilanne on pitänyt sisällään lapsuudesta tutun äänen tai havainnon ympäröivästä tilasta, mikä on aktivoinut vastaavan tunnekokemuksen kuin lapsuuden kaltoinkohtelutilanteissa.

Mä vihaan, jos joku menee niinku "tumtumtum" yläkertaan rappusia, mä vihaan sitä yli kaiken ja mä vihaan oman kodin rappusia yli kaiken ne pitäis olla äänettömät. Mä vihaan, ku joku tumistelee niin niin no mistähän johtuu. (H4)

Vanhemmuus. Haastatteluhetkellä haastateltavista kolmella on omia lapsia. He kertoivat, että ovat joutuneet palaamaan lapsuuden kokemuksiin vanhemmaksi tuluaan sekä pohtimaan omaa vanhemmuuttaan. Haastateltavat näkivät vanhemman roolissaan samoja piirteitä, joita on ilmennyt myös oman vanhemman toiminnassa heidän lapsuudessaan. Vastauksissa korostui kuitenkin pyrkimys toimia vanhempana käänteisesti omien lasten kohdalla.

Se ku pyytää usein lasta tekemään jotain niinku istumaan kunnolla - - ja ei vaikka tottele niin mä räjähdän ihan hulluna ja huudan niin lujaa, että mä pelästyn itekkin - - sit itelle tulee se et ei vittu mä oon niinku faija - - mä syyllistän itteeni ja tottakai mä pyydän lapseltani anteeksi et äiti huusi - - mä pelkään, että musta tulee niinku se että mä kohtelen mun lapsia huonosti vaikken mä edes kohtele. (H4)

Koko ajan pitää opetella et sä opit pois niistä mitä sä tajuat jossain kohtaa et ne tulee sieltä just toi niinku huutaminen, ku sitähan se oli koko lapsuus oli sitä, että vaan huudettiin niin ethän sä osaa sitä sit mitää muuta sit se on vaan sitä, että sä opettelet siitä pois. (H3)

7.5 Kaltoinkohdellun lapsen auttaminen

Avunsaanti. Tutkimustulokset osoittavat, ettei kaltoinkohteluun ole saatu lapsuudessa apua. Koulun henkilökunta näyttäytyi tuloksissa positiivisessa valossa. Kahden haastateltavan kohdalla opettaja oli kysynyt heidän todellista vointiaan ja kotitilannetta. Tämän lisäksi kahdesta vastauksesta tuli ilmi positiivinen ja turvallinen kokemus kouluympäristöstä. Myönteisestä kokemuksesta huolimatta, haastateltavat toivat vahvasti ilmi puhumattomuutta kodin tapahtumista. Useat haastateltavista kokivat lapsuudessa, että kodin olosuhteista puhuminen vain hankaloittaisi heidän tilannettaan.

Se tapahtuu siellä neljän seinän sisällä jonkun kotona ja jos on vaikka semmonen tapaus niinku minä et se ei näy ulospäin maanantaina niin ei sitä voi ei kukaa oo ikinä tienny mun mistää asioista. (H5)

Tuntu niinku että pääsee paljo helpommalla ku ei puhu kellekkään mitään. (H1)

Mä en olis iki kuuna päivänä sanonu koulussa mitää - - vaikka niitä pahoja asioita on sattunut ja tapahtunu niin se kokonaistilanne on kumminkin vielä hyvä. (H5)

Tuloksista nousi myös esille lojaalius vanhempaa kohtaan, mikä vahvistaa entisestään lapsen tahtoa olla vaiti. Haastateltavilla on ollut jo lapsena ymmärrys siitä, että vanhempi on toiminut väärin. Kuitenkin halu suojella vanhempaa, on saanut lapselle aikaan tunteen, ettei väkivallasta halua puhua ulkopuolisille.

- - vaikka ne satutti mua sit sillä lailla henkisesti, että loi sitä niitä tilanteita, mitä ei ois pitäny kokea niin silti mä oisin puolustanu niitä niinku henkeen ja vereen missä asiassa vaan. (H5)

Ajattelen sillä lailla, että lapset on niin kovin lojaaleja vanhemmilleen - - varmastikin oisin puhunut enemmän jos siinä ois ollut sillä lailla, et että tota äitiä ei olis ollu siinä, ehkä olen häntä suojellut niissä tilanteissa voisoin kuvitella. (H2)

Väkivaltasten kotien lapset vaikenee, ne suojelee vanhempiaan. (H2)

Suurin osa haastateltavista tuotti pettymystä poliisin toimintaa kohtaan. Kokemus pohjautuu tilanteisiin, joissa lapsi on soittanut apua vanhempien väliseen väkivaltaan. Puhelua oli seurannut poliisin yhteydenotto toiseen vanhempaan, eikä tilannetta ole tultu selvittämään joka kerta paikan päälle. Haastateltavat ilmaisivat tunteen, ettei perheen tilanteeseen ole reagoitu siihen tarvittavalla vakavuudella. Yksi haastateltavista pohti poliisin toiminnan muuttumista vuosien aikana. Lapsuuden kokemukset ovat saaneet aikaan pohdintaa siitä, että poliisi olisi ajatellut kodin kriisitilanteen olevan vain yksittäistapaus.

Ei vaikka soitti poliisit ne sano, että sopikaa ny, ei tässä oo mitää niinku vähäteltiin, ku sen ajan tyyli oli semmonen. (H1)

Meillä ei oo koskaa käyny koska ne aina soitti ja joo naapuritki on soittanu poliisille ja ne aina soitti että mitä niinku mä en voi käsittää että jos joku soittaa ja sanoo että sielä se uhkaa tappaa kuus lasta ja vaimon niin te ette niinku tuu ees käymään, te soitatte ja kysytte pärjäätsä. (H3)

Ainoastaan yhden haastattelun kautta ilmeni, että lapsi ei kaivannut apua perheensä tilanteeseen viranomaisten taholta. Kaltoinkohtelutilanteet tapahtuivat pääasiassa vanhemman ollessa päihtyneenä, ja lapsi näki alkoholin poistamisen olevan ainut apu, mitä hän tarvitsee.

No ku mä vaan sillo mietin sitä et mä haluan alkoholin vaan poistaa mun elämästä kokonaan, koko maapallolta, niin musta tuntu et se ois sillo ollu se apu et ku ei oo alkoholia nii ei tuu niin paljon tappeluita, mutta emmä ikinä ajatellu niin niinku et jonkun ihmisen ois pitänyt tulla auttamaan, mä mietin vaan niinkun että jos alkoholi poistettas niin se olis se apu ja vaikee ne niinku miettiä että emmä kyl emmä itseasias oo kokenu niin et mä tarttis mitää apua sillä lailla. (H5)

Kehittämissuhteet ammattilaisille. Jokainen haastateltava osasi kertoa kehittämissuhteita kaltoinkohtellun lapsen auttamiseksi. Vastauksissa korostui erityisesti lapsen kohtaaminen ja sen merkitys lasta auttaessa. Kohtaamisessa tärkeiksi ominaisuuksiksi nimettiin: johdonmukaisuus, suoraan puhuminen asioiden oikeilla nimillä sekä keskustelu ilman keskeytyksiä. Lisäksi haastateltavat painottivat läsnä olevan aikuisen sekä kahden kesken tapahtuvan keskustelun tärkeyttä.

Sillä on se kuori niin se pitää lähtee siitä lapsesta et sulla täytyy olla se aika, jos se alkaa avautuun niin sulla pitää olla se aika, jos sä torppaat

sen niin se voi olla sit siinä - - sä tiedät, että tässä ollaan nyt vaan sua varten eikä olla mikää sekunttikello kädes. (H3)

Pitäs jo varhaisessa vaiheessa jutella asioista ja käydä niitä läpitte, purkaa ja työstää, koska vaikeempaa se on vanhempana. (H5)

Kohtaamisen lisäksi valtaosa haastateltavista painotti turvallisen aikuisen merkitystä lapsen elämässä. Haastatteluista korostui, että lapsen voi olla haastavaa luottaa muihin ihmisiin, jos edes lapsen oma vanhempi ei ole hänelle turvallinen aikuinen. Luottamuksen saaminen edellyttää aikuiselta kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä.

Se pitää huomioida mun mielestä just se, että ku ei oo sitä aikuista johon luottaa ku se pitäis olla se vanhempi mutku ei oookkaa niin se pitäis yhtäkkiä luottamaan johonki opettajaan tai terveydenhoitajaan niin ei saa luovuttaa jos ei heti, ohan se tosi iso asia jos lapsi ei voi luottaa omaan äitiinsä et pitää tehdä töitä sen eteen että lapsi kertoo koska on kuullu sitä uhkailua että jos sä teet niin mä tapan sut - - tottakai säki rupeet, että en mä voi kertoa kellekkää koska me kuollaamme sitte. (H4)

Jokasella pitäis olla sellanen vanhempien lisäksi yks ihminen kelle vois niinku turvallisesti soittaa tai ottaa yhteyttä mut se pitäis varmaa olla sisäpiiristä jostain koska sit voi luottavaisin mielin tota kertoa. (H5)

Lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu on yhden haastateltavan elämässä näyttäytynyt oirehtimisena, johon koulun henkilökunta on puuttunut. Haastateltava toivoo, että ammattilaiset kiinnittäisivät huomion asioihin lapsen käytöksen taustalla eikä ainoastaan tilanteeseen mikä on ollut nähtävissä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua ja selvittää, kuinka lapsuuden väkivaltakokemukset heijastuvat vielä myöhemmin lapsuuden jälkeen. Tutkimuksen tavoitteena oli myös kartoittaa lapsuuden kaltoinkohtelun ja aikuisiällä ilmenevän lähisuhdeväkivallan välistä yhteyttä. Lisäksi tarkastelimme näkemyksiä, kuinka ammattilaisen tulisi auttaa kaltoinkohdeltua lasta. Tässä luvussa käsitellään tutkimuksessa saatuja tuloksia ja peilataan niitä aiemmin työssä esiteltyyn teoriaosuuteen. Johtopäätökset on jaoteltu alalukuihin tutkimuksen kolmen pääteeman mukaisesti, ja niiden kautta ilmenevät myös vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Tutkimuksen perusteella selviää, että kokemukset kaltoinkohtelusta ovat vaihdelleet ja olleet jokaisen kohdalla yksilöllisiä. Yhdistävänä tekijänä lapsuuden kokemuksissa oli lapsen rooli sivustaseuraajana, jossa lapsi on altistunut läheisten väliselle väkivallalle. Väkivallalle altistumisen kokemusta on verrattu tilanteeseen, jossa lapsi olisi itse väkivallan kohteena. Lapsen asema nähtiin molemmissa väkivaltatilanteissa yhtä vahingollisena. Tämä tuli esille myös Saarisen (2017, 2) tutkielmassa, jossa kuvattiin altistumisella sekä väkivallan kohteena olemisellä olevan yhtä haitalliset seuraukset.

Lapsuudessa koettu fyysinen pahoinpitely sekä kuritusväkivalta tunnistettiin osaksi kaltoinkohtelua, mikä ilmeni kerrottujen kokemusten kautta. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (2010, 16, 35) määritelmän mukaan kuritusväkivallassa vanhempi ohjaa lapsen käyttäytymistä väkivallan keinoin tai rankaisee lasta huonon käytöksen seurauksena. Tämän haastateltavat tunnistivat lapsuudestaan. Fyysinen pahoinpitely sekä kuritusväkivalta sisältävät konkreettisia tekoja, joita lapsi on voinut nähdä läheisten välisinä tekoina tai joutunut itse kokemaan. Lisäksi kokemukset osoittivat, että lapsilla on ollut ymmärrys tekojen vääryydestä. Tutkimuksessa ilmeni, että fyysistä kaltoinkohtelua sisältävät teot olivat helpommin tunnistettavissa verrattuna tekoihin, jotka tapahtuivat sanallisessa muodossa. Henkisen pahoinpitelyn tunnistaminen omien kokemusten kautta osoittautui haastavaksi. Tutkimukseen

osallistuneet kokivat lapsuudessaan samanaikaisesti useita kaltoinkohtelun muotoja, mikä teki muotojen tunnistamisesta haasteellista. Tätä havaintoa tukevat myös Söderholm ja Kivitie-Kallio (2012, 74) teoksessaan.

Vastauksista on käynyt ilmi, että lapsuudessa on koettu vahvoja pelon tunteita sekä turvattomuutta. Vanhempien väliset väkivaltatilanteet ovat olleet lapsen näkökulmasta pelottavia, sillä lapsi ei ole tiennyt, mitä tulee tapahtumaan tilanteiden seurauksena. Lapsuudessa on kannettu huolta omasta ja perheenjäsenten puolesta. Tämän lisäksi voidaan todeta, että lapsi on pelännyt toisen vanhemman menettämistä väkivaltatilanteiden seurauksena. Lapsena koetut tapahtumat osoittavat, että kaltoinkohtelua on myös tapahtunut ilman vanhemman päihteidenkäyttöä. Kun vanhempi on ollut päihteiden vaikutuksen alaisena, lapsi on kokenut väkivallan entistä pelottavammaksi ja huoli vanhemman menettämisestä on tullut todellisemmaksi. Tutkimustulokset vanhemman päihteiden käytön ja lapsen lisääntyneen pelon tunteen yhteydestä ovat samansuuntaisia Orjasniemen ja Kurvisen (2017, 139) kanssa. Vastauksista nousi esiin, että vanhempien väliset väkivaltatilanteet ovat johtaneet kodista pakenemiseen toisen vanhemman kanssa. Läheisen väkivaltainen käytös on ollut toistuvaa, minkä vuoksi lapsi on elänyt pelon keskellä. Jatkuva turvattomuus on saanut aikaan vihaa väkivaltaa käyttävää läheistä kohtaan.

Tutkimukseen osallistuneista kaksi on kokenut lähisuhdeväkivaltaa, joista vain toisella on ollut kokemus parisuhteessa tapahtuneesta lähisuhdeväkivallasta. Tutkimus osoittaa, että parisuhteessa väkivaltaa kohdannut on kokenut selvän yhteyden lapsuuden kokemusten ja aikuisiässä koetun lähisuhdeväkivallan välillä. Haastateltavan kokemukset väkivaltaa sisältäneestä parisuhteesta osoittavat, että hän on kokenut samanaikaisesti useita eri väkivallan muotoja. Yhtäaikainen kokeminen on Säävälän ym. (2006, 17) mukaan hyvin tavanomaista, mikä tekee muotojen erottelemisesta haasteellista. Muotojen erotteleminen on kuitenkin tärkeää, jotta voidaan auttaa väkivaltaa kokenutta tilanteen vaatimalla tavalla. Haastateltavista yhden kohdalla ilmeni yhteys kaltoinkohtelun ja aikuisiän parisuhdekäyttäytymisen välillä sekä puolison valinnassa. Lähisuhdeväkivaltaa parisuhteessa kohdannut kuvailee, että lapsuuden kaltoinkohtelukokemukset ovat vaikuttaneet tunteiden tulkintaan parisuhteessa. Lapsena koettu turvattomuus on vaikuttanut siihen, ettei lapselle ole muodostunut mallia turvallisesta suhteesta läheiseen. Aikuisiällä tämä ilmenee niin, ettei

henkilö ole kokenut turvallisia parisuhteita tarpeeksi kiinnostavina. Mikäli puoliso on tuonut mukanaan jännittävyyttä tai mahdollisesti jopa pelkoa, on piirteiden ajateltu olevan suhteeseen kuuluvaa seksuaalista jännitettä tai rakkautta. Parisuhteessa puolison miellyttäminen, toiselta hyväksynnän hakeminen sekä pyrkimys tehdä itsensä tarpeelliseksi, olivat huomioita omasta parisuhdekäyttäytymisestä. Tätä tulosta vahvistaa Jari Sinkkosen vastaava näkemys parisuhteessa toimimisesta. Lapsuuden turvattomuuden seurauksena lapselle voi muodostua vääristynyt käsitys, kuinka toimia ihmissuhteissa. Lapsuudesta saadut mallit näyttäytyvät parisuhteessa toisen miellyttämisenä ja pyrkimyksenä saada puolisolta hyväksyntää. (Takala 2019.)

Kiintymyssuhde kehittyy lapsen ja vanhemman välille, mikä muodostuu lapsen ensimmäisten elinvuosien aikana. Becker-Weidman (2008, 42–44) käsittelee teoksessaan kiintymyssuhdetta ja kuinka se tukee lapsen kykyä luoda ympärilleen merkityksellisiä ihmissuhteita. Tutkimuksemme tulokset vahvistavat Becker-Weidman:n näkemystä kiintymyssuhteen merkityksestä ihmissuhteisiin. Jokainen haastateltava tunnisti kaltoinkohtelukokemusten vaikuttaneen sekä tuoneen haasteita heidän ihmissuhteisiinsa aikuisiällä. Jari Sinkkonen on todennut lapsuudessa muodostuneen kiintymyssuhteen heijastuvan ihmissuhteisiin myös aikuisiällä (Takala 2019).

Maslowin tarvehierarkiassa ilmenee lapsen tarve kokea turvallisuutta ja läheisyyttä suhteessa vanhempansa. Turvallisuus luo lapsen elämään vakautta, mikä vähentää pelon tunnetta. Tutkimuksessa ilmeni, että lapsuus on sisältänyt vahvoja pelon tunteita kaltoinkohtelun seurauksena. Tämän pohjalta voidaan todeta, ettei lapsen tarpeisiin sisältyvä turvallisuus ole toteutunut haastateltavien lapsuudessa. Tutkimustuloksista selviää lapsen kokemus, ettei vanhempi ole ollut läsnä. Haastateltavat kuvasivat, että vanhempi ei ole osannut kohdata lasta empaattisesti tai antaa läheisyyttä. (McLeod 2018.)

Opinnäytetyön perusteella voidaan todeta, että haastatellut kokivat lapsuuden kaltoinkohtelun kokemuksilla olleen vaikutuksia omaan toimintaan vanhempana. Vastauksista ilmeni huoli omasta tavasta toimia vanhempana, sillä haastateltavat olivat tunnistaneeet toiminnassaan samoja piirteitä, mitä oli nähnyt omassa lapsuudessaan. Hentilä ym. (2010, 263) esittelevät artikkelissaan lapsuudessa tapahtuneiden väkivaltatilanteiden madaltavan kynnystä toimia samalla tavoin omaa lasta kohtaan.

Lapsuudesta saadusta vanhemman mallista huolimatta haastateltavat ovat pyrki-neet toimimaan päinvastaisesti omien lasten kohdalla.

Tutkimustuloksista käy ilmi, ettei kaltoinkohteluun ole saatu lapsuudessa apua. Lapsi on halunnut pysyä vaiti perheen tilanteesta, sillä mielessä on ollut ajatus, että puhuminen tulisi hankaloittamaan koko perheen elämää. Puhumattomuuden taustalla on ollut myös lapsen halu suojella omaa vanhempaansa. Lisäksi tuloksista ilmeni lapsen kokemus siitä, että perheen tilanne pitää sisällään enemmän hyvää kuin huonoa. Lapsi on tarkastellut tilannetta kokonaisuutena, eikä sen vuoksi ole kokenut tarvitsevänsä apua. Tutkimustuloksistamme poiketen Orjasniemen ja Kurvisen (2017, 134) artikkelista käy ilmi lapsen kokema häpeä vanhemman toimintaa kohtaan. Heidän tulosten mukaan häpeän tunne saa lapsen lojaaliksi vanhempaansa kohtaan. Apua lapsuuden väkivaltatilanteisiin on yritetty saada poliisin taholta. Avunsaantiin liittyvät kokemukset kuitenkin osoittavat, ettei kaivattua apua ole saatu. Lapselle on välittynyt tunne, että perheen tilannetta vähätellään tai pidetään yksittäistapauksena. Haastateltujen avunsaannista kertomien kokemusten perusteella voidaan todeta, että poliisin toiminta kodin väkivaltatilanteissa on muuttunut vuosien saatossa. Tänä päivänä poliisilla on velvollisuus reagoida välittömästi, mikäli työtehtävien puolesta poliisilla ilmenee huoli lapsen hyvinvoinnista (Heinäsuu 2019, 24).

Jokaisen tutkimukseen osallistuneen kautta saimme näkemyksiä, kuinka kaltoinkohtelua kokenutta lasta voitaisiin auttaa parhaimmalla mahdollisella tavalla. Tuloksista korostuu lapsen kanssa kahden kesken tapahtuvan kohtaamisen tärkeys. Lisäksi luottamus sekä ajan antaminen lapselle ovat piirteitä, jotka yhdistetään kuuluvaksi lapsen ja ammattilaisen väliseen kohtaamiseen. Mikäli lapselle välittyy tunne, että ammattilaisen on haasteellista keskustella väkivallasta, lapsi voi vaieta kokemuksistaan. Hiljentymisen taustalla on lapsen pyrkimys suojella aikuista. (Oranen & Keränen 2006, 70.) Myös tutkimuksemme osoittaa, että ammattilaiselta tulee löytyä taito ja rohkeus keskustella kaltoinkohtelusta lapsen kanssa, mikäli hänelle on herännyt huoli lapsen turvallisuudesta. Opinnäytetyömme haastateltavien näkemykset sekä Sillanpään (2017, 1) Pro gradu -tutkielma näyttävät osoittavan, että kaltoinkohtelua kokeneen lapsen on vaikea luoda luottamussuhdetta. Luottamuk-

sellisen suhteen muodostamisesta tekee haasteellista lapsen kokemat väkivaltatilanteet. Tuloksista voidaan todeta, ettei vanhempi ole ollut lapselle turvallinen aikuinen, johon olisi pystynyt luottamaan. Jos lapsen on ollut vaikeaa luottaa omiin vanhempiinsa, lapsi on kyseenalaistanut luottamuksen myös muita aikuisia kohtaan.

9 POHDINTA

Olemme työskennelleet opintojen aikana kriisi- ja väkivaltatyön parissa. Työssä olemme kohdanneet henkilöitä, jotka ovat kokeneet lapsuudessaan kaltoinkohtelua läheistensä taholta. Lisäksi olemme saaneet kokemuksia perheiden kanssa työskentelystä, jossa lapset ovat kokeneet kaltoinkohtelua. Meille oli opintojen alusta asti selvää, että opinnäytetyömme tulee käsittelemään jollain tavalla väkivaltaa. Lapsuuden kaltoinkohtelu on yhteiskunnassa vähän puhuttu aihealue. Aikuisten välinen lähisuhdeväkivalta puolestaan tulee esiin mediassa ja sitä kautta ilmiö saa näkyvyyttä. Päädyimme aiheeseen ammatillisen mielenkiintomme ja näkyvyyden lisäämisen vuoksi.

Aloitimme opinnäytetyön tekemisen toukokuussa 2019 opinnäytetyön suunnitelman palauttamisen myötä. Tämän jälkeen keräsimme teoretietoa ja lisäsimme omaa ymmärrystämme valitsemastamme aiheesta. Syksyllä lähdimme etsimään haastateltavia yhteistyötahomme Facebook-sivulla julkaistun ilmoituksen avulla. Saimme useita yhteydenottoja kiinnostuksesta osallistua tutkimukseen. Yhteydenottaneista osa jättäytyi kuitenkin tutkimuksesta pois, mikä on ymmärrettävää aiheen herkkyyden ja henkilökohtaisuuden vuoksi. Lopulta saimme tutkimukseemme viisi haastateltavaa. Teoriaosaa kirjoittaessamme syvennyimme lukuisiin aihetta käsitteleviin tutkimuksiin ja teoretietoon. Kuitenkin vasta haastatteluiden myötä valitsemamme aihe tuli konkreettisemmaksi ja samalla sai aikaan tunteen tutkimuksen merkityksellisyydestä. Haastattelut saivat meidät ymmärtämään lapsuudessa koetun kaltoinkohtelun moninaiset seuraukset niin lapsuudessa kuin vielä aikuisuudessakin.

Mielestämme saavutimme työlle asettamamme tavoitteet hyvin. Saimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme, jotka käsittelivät lapsuuden kaltoinkohtelukokemuksia ja millä tavoin kokemukset ovat näyttäneet myöhemmin aikuisiällä. Lisäksi yhden haastattelun kautta pystymme tuomaan ilmi yhteyden kaltoinkohtelun sekä aikuisiällä koetun lähisuhdeväkivallan välillä. Haastateltavien kokemusten kautta pyrimme tuomaan ilmi keinoja, kuinka ammattilaisen tulisi kohdata kaltoinkohdeltu lapsi. Tutkimuksen kautta haluamme tuoda haastateltavien omaa ääntä kuuluville. Osallistuneet olivat kiitollisia valitun aiheen tutkimisesta ja meidän tavoitteestamme tuoda ilmiötä näkyvämmäksi.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on koko yhteiskuntaa koskeva ongelma ja ilmiönä laaja-alainen. Ilmiö näyttäytyy myös monien eri ammattilaisten työssä. Sen vaikutukset ovat nähtävissä yksilötason lisäksi myös yhteisötasolla, kuinka väkivalta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti perheen kaikkiin jäseniin, myös väkivaltatilanteiden ulkopuolella oleviin. Perheen sisällä tapahtuva väkivalta luo kotiin pelkoa ja turvattomuutta sisältävän ilmapiirin. Tutkimus on osoittanut, että kaltoinkohtelun seuraukset ulottuvat aikuisiälle saakka. Seuraukset voivat näyttäytyä muun muassa yksilön toimintakyvyssä sekä kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa, joista voi aiheutua lisäkustannuksia yhteiskunnalle.

Olemme hyödyntäneet sosionomin kompetensseista saatua osaamista opinnäytetyön tekemisen ohella, mikä antoi valmiuksia opinnäytetyöprosessin toteuttamiseen alusta loppuun. Työssämme tulee ilmi väkivalta ilmiöön liittyvä valta-asetelma ja epätasa-arvo, jotka näyttäytyivät haastatteluissa lapsen kaltoinkohtelu kokemusten kautta. Kartoitimme avunsaantiin liittyviä piirteitä, joiden taustalla on ollut ajatus lapsen turvallisesta ja hyvinvointia tukevasta kasvuympäristöstä. Näiden saavuttamista tukee sosionomin taito edistää ihmisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, mikä tulee ilmi sosiaalialan eettisen osaamisen kompetenssista. Sosionomilla on osaaminen suunnitella, toteuttaa ja arvioida tutkimuksia tai hankkeita. Lisäksi löytyy myös osaaminen hyvinvointia edistävän tiedon tuottamiseen ja sen arviointiin. Näiden taitojen myötä olemme toteuttaneet opinnäytetyömme tutkimukselle ominaisten eettisten periaatteiden mukaisesti. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016, [viitattu 25.3.2020].)

Jo opintojen alkupuolella huomasimme samankaltaiset kiinnostuksen kohteet sosiaalialan työkentältä. Oli selvää, että teemme opinnäytetyön yhdessä ja pyrimme löytämään yhteisen aiheen. Olemme kirjoittaneet opinnäytetyön kokonaisuudessaan yhdessä, mikä on mahdollistanut aiheesta keskustelun koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tämän tärkeys korostuu erityisesti valitsemamme vaietun ja herkän aiheen vuoksi. Lisäksi työn alussa tehty päätös, ettei työssä jaeta erillisiä vastuualueita, on mahdollistanut molempien tekijöiden kokonaisvaltaisen osaamisen tutkimuksen tekemisestä ja ammatillisen kehittymisen.

Tutkimuksen edetessä havaitsimme sukupuolten välisiä eroja lapsuuden kokemuksissa, jotka näyttäytyivät vastausten pituudessa sekä, kuinka syvällisesti haastateltava on kuvannut kokemuksiaan. Edellä mainitut erot tulivat ilmi tekemässämme tutkimuksessa. Seuraavaksi tutkimusaiheeksi ajattelimme, että voisi selvittää sukupuolten välisiä eroja lapsuuden kaltoinkohtelukokemuksissa. Lisäksi tätä tutkimusta voisi jatkaa selvittämällä sisarusten välisten kokemusten eroja.

Sosionomi voi kohdata työssään asiakkaita, jotka ovat kokeneet kaltoinkohtelua tai lähisuuhdeväkivaltaa. Koemme, että jokaiselta sosiaalialalla työskentelevältä tulisi löytyä osaaminen väkivaltaa kohdanneen asiakkaan auttamiseen sekä taito ottaa mahdollinen väkivalta puheeksi. Väkivalta ja kaltoinkohtelu eivät ilmene ainoastaan kriisi- ja väkivaltatyössä, vaan aihe voi tulla sosiaalialalla vastaan jokaisen asiakasryhmän parissa.

Opinnäytetyön toteuttaminen oli mielekästä, opettavaista sekä tulevaisuuden työtä ja opintoja ajatellen myös kehittävä projekti. Työn tekeminen vaati pitkäjänteisyyttä sekä organisointikykyä, sillä työ toteutettiin koulun ja työn ohessa. Lisäksi työn etenemisen suunnitteleminen oli tärkeää parin kanssa tehtävässä tutkimuksessa, koska opinnäytetyön jokainen vaihe tehtiin kasvotusten. Mielestämme onnistuimme luomaan yhdessä hyvän kokonaisuuden ja mikä tärkeintä, saamaan haastateltavien omia kokemuksia esille. Olemme erittäin kiitollisia henkilöille, jotka osallistuivat tutkimukseen. Heidän ansiostaan pystyimme toteuttamaan tämän tutkimuksen.

LÄHTEET

- Becker-Weidman, A. 2008. Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia: teoria. Teoksessa: A. Becker-Weidman & D. Shell (toim.) *Auta lasta kiintymään: Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia traumaperäisen kiintymyshäiriön hoidossa*. PT-kustannus. Tampere, 37–76.
- Coelho, R., Viola, T.W., Walss-Bass, C., Brietzke, E. & Grassi-Oliveira, R. 2014. Childhood maltreatment and inflammatory markers: a systematic review. [Verkkoartikkeli]. *Acta Psychiatrica Scandinavica* 129, 180–192. [Viitattu 16.10.2019]. Saatavana Academic Search Elite –tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Ensi- ja turvakotien liitto. Ei päivystä. Hankkeet: Kannusta minut vahvaksi! [Verkkosivu]. [Viitattu 19.8.2019]. Saatavana: https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/hankkeet/#kannusta_minut_vahvaksi
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa: R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 27–44.
- Eskola, J., Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa: R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineiston keruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 5.uud.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 27–51.
- Hakala, J. 2018. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa: R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineiston keruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 5.uud.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 14–26.
- Hankonen, R. 24.5.2016. Päiväkoti voi ehkäistä lasten kaltoinkohtelua. [Verkkootikkeli]. *Tehy-lehti*. [Viitattu 30.11.2019]. Saatavana: <https://www.tehy-lehti.fi/fi/uutiset/paivakoti-voi-ehkaista-lasten-kaltoinkohtelua>
- Heinäsuu, T. 2019. Kaltoinkohdeltu lapsi: Käsikirja kaltoinkohdellun lapsen kanssa työskenteleville. [Verkojulkaisu]. Tampere. [Viitattu 17.3.2020]. Saatavana: https://www.tampere.fi/tiedostot/k/unnamed_7426/kaltoinkohdeltu_lapsi_kasikirja.pdf
- Hentilä, S., Ellonen, N., Paavilainen, E., Kääriäinen, J. & Koivula, T. 2010. Pieniin lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun tilanteet vanhempien kuvaamana. [Verkkootikkeli]. *Janus* 18 (3), 260–276. [Viitattu 9.3.2020]. Saatavana: <https://journal.fi/janus/article/view/50572/15320>

- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Holmberg, T. 2000. Lapset ja perheväkivalta. Opas vanhemmille, lastensuojelun ammattilaisille ja muille lastensuojelun kanssa työskenteleville. Hämeenlinna: Lasten Keskus.
- Huttunen, A. 2013. Varhaislapsuuden perheväkivaltakokemusten ja emotionaalisen kaltoinkohtelun vaikutukset lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 5.11.2019]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/69670/Huttunen_Auli_opinnaytetyo.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Huuki, M. & Hätälä, J. 2015. Lapsuudessa koetun seksuaalisen hyväksikäytön vaikutukset äitiyteen. [Verkkojulkaisu]. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu. Hoitotyön tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 5.11.2019]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/110566/Huuki_Mira_Hatala_Jenni.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hynynen, R., Paavilainen, E., Kylmä, J. & Lepistö, S. 2015 Nuorten näkemyksiä kuritusväkivallan syistä ja seurauksista. [Verkkolehtiartikkeli]. Hoitotiede 27 (2), 93–103. [Viitattu 30.1.2020]. Saatavana Elektra-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Hyvärinen, S. 2009. Nuorten seksuaalinen kaltoinkohtelu. Teoksessa: S. Hyvärinen & P. Alkio (toim.) Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 29.
- Hyvärinen, S. 2017. Piiskasta jäähypenkkiin – suomalaisten kasvatustieteet ja kuritusväkivallan käyttö 2017. [Verkkojulkaisu]. Lastensuojelun Keskusliitto. 2/2017. [Viitattu 24.11.2019]. Saatavana: <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Piiskasta-jaahypenkkiin-1.pdf>
- Immonen, A., Öhman, M., Suvisaari, A-M. & Maukkonen, M. 2011. Kaltoinkohdeltu lapsi: Käsikirja kaltoinkohdellun lapsen kanssa työskenteleville 2011. [Verkko-kirja]. Porvoo: Innokylä. [Viitattu 5.11.2019]. Saatavana: <https://www.innokyla.fi/documents/871706/fde5afea-71cb-4737-a81a-a48639134b4e>
- Inkilä, J. 2015. Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen ja varhaisen puuttumisen moniammatillista yhteistyötä kuvaileva malli. [Verkkojulkaisu]. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Väitöskirja. [Viitattu 20.2.2020]. Saatavana: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98212/978-951-44-9981-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021. 2017. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 24.11.2019]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

- Kajaanin ammattikorkeakoulu. Ei päiväystä. Teemoittelu. [Verkkosivu]. [Viitattu 12.3.2020]. Saatavana: <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Teemoittelu>
- Kallio, P. & Tupola, S. 2004. Lapsen fyysinen pahoinpitely. Teoksessa: A. Söderholm, R. Halila, S. Kivitie-Kallio, J. Mertsola & S. Niemi (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 87–101.
- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kankkonen, M. & Suutarla, A. 2017. Vanhemman työkirja. [Verkkojulkaisu]. Mannerheimin Lastensuojelu liitto (MLL). [Viitattu 3.12.2019]. Saatavana: https://dzmdrerwng2zx.cloudfront.net/prod/2017/07/28143354/JKK_VanhemanTK.pdf
- Karhuvaara, M., Kaitue, S. & Ruuhilahti, S. 2013. Lähisuhdeväkivallan kartoittaminen ja siihen puuttuminen lastenvalvojan työssä. Tampere: Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). Opas 30/2013, 16.
- Keinonen, V. 4.11.2016. Lasten kaltoinkohtelu ja kasvatuksellinen väkivalta. [Verkkootikkeli]. Talentia-lehti. [Viitattu 3.12.2019]. Saatavana: <https://www.talentia-lehti.fi/lasten-kaltoinkohtelu-ja-kasvatuksellinen-vakivalta/>
- Keisala, S., Matikka, J., Tahkola, S., Muukkonen, T. & Sellergren, H. 2016. Väkivalta ja laiminlyönti siirtyvät sukupolvelta toiselle. [Verkkokirja]. Teoksessa: S. Keisala (toim.) Väkivalta ja laiminlyönti kasvatuksessa. Ensi- ja turvakotien liitto. [Viitattu 31.10.2019]. Saatavana: <https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotien-liitto/kirjat/vakivalta-ja-laiminlyonti-tunnista-ja-puutu/sisalto/#last>
- L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki.
- Lehtonen, A. & Perttu, S. 1999. Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Lepistö, S. & Paavilainen, E. 2011. Tyttöjen ja poikien erilainen selviytyminen perheväkivallasta. [Verkkolehtiartikkeli]. Janus 19 (3), 221–237. [Viitattu 11.2.2020]. Saatavana: <https://journal.fi/janus/article/view/50619/15347?acceptCookies=1>
- Lindqvist, M. 8.4.2015. Lasten kaltoinkohtelu yhteiskuntamme tosiasia. [Blogikirjoitus]. Lastensuojelun keskusliitto. [Viitattu 5.11.2019]. Saatavana: <https://www.lskl.fi/blogi/lasten-kaltoinkohtelu-yhteiskuntamme-tosiasia/>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL). 23.1.2018. Vanhemman psyykinen tai fyysinen sairaus. [Verkkosivu]. [Viitattu 3.12.2019]. Saatavana: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vanhemman-psykinen-tai-fyysinen-sairaus/>

- Marttala, P. 2011. Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa: R. Hannus, S. Mehtola, L. Natunen. & A. Ojuri. (toim.) Veitsen terällä: Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto, 37–50.
- McLeod, S. Päivitetty 2018. Maslow's Hierarchy of Needs. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2019]. Saatavana: <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>
- Mielenterveystalo. Ei päiväystä. Vanhempien päihteiden käyttö. [Verkkosivu]. [Viitattu 1.12.2019]. Saatavana: https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/vanhemmille/perhe_ ja_vanhemmuus/perhetta_kuormittavat_tapahtumat/Pages/vanhempien_paihteiden_kaytto.aspx
- Monikanaiset. Ei päiväystä. Tunnista väkivallan eri muodot. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2019]. Saatavana: <https://monikanaiset.fi/apua-vakivaltaa-kokeneille/tunnista-vakivallan-eri-muodot/>
- Mäenpää, P. 2017. Vainoamisen ensimmäiset vuodet kriminalisoituna tekona Suomessa - Oikeuskäytännön valossa. Teoksessa: M. Laitinen, J. Kinnunen & R. Hannus (toim.) Varjosta valoon: Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto. Julkaisu 41, 58–79.
- Naistenlinja. Ei päiväystä. Fyysinen väkivalta. [Verkkosivu]. [Viitattu 11.10.2019]. Saatavana: <https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vakivallasta/vakivallan-muodot/fyysinen-vakivalta/>
- Nipuli, S. & Bildjuschkin, K. 2016. Hoitoketju seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen auttamiseksi. Seksuaalisuutta loukkaava väkivalta ilmiönä. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). Ohjaus 5/2016.
- Nollalinja. Ei päiväystä. Mikä on väkivaltaa? [Verkkosivu]. [Viitattu 10.10.2019]. Saatavana: <https://www.nollalinja.fi/mika-on-vakivaltaa/>
- Nurminen, E. 10.8.2018. "Me too" parisuhteessa. [Blogikirjoitus]. Väestöliitto. [Viitattu 14.10.2019]. Saatavana: <https://vaestoliitonblogi.com/2018/08/10/me-too-parisuhteessa/>
- Oranen, M. & Keränen, E. 2006. Lasten auttaminen. Teoksessa: Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: Auttamisen käytäntöjä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry. Julkaisu 35, 63–83.
- Orjasniemi, T. & Kurvinen, A. 2017. Häpeän päivät, pelon yöt – Lapsuuden kokemuksia ongelmajuovista vanhemmista. [Verkkolehtiartikkeli]. Janus 25 (2), 127–143. [Viitattu 13.2.2020]. Saatavana: <https://journal.fi/janus/article/view/56828/25822?acceptCookies=1>

- Paavilainen E. & Mäkelä J. Päivitetty 12.6.2019. Lapsen kaltoinkohtelu. Lastenneuvolakäsikirja. [Verkkosivu]. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). [Viitattu 1.12.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tuki-materiaali/menetelmat/perhe-ja-kehitysymparisto/lapsen-kaltoinkohtelu>
- Paavilainen, E. & Pösö, T. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Porvoo: WSOY.
- Pihko, H. 2013. Kaltoinkohtelun vaikutus kehittyviin aivoihin. [Verkkosivu]. Lääkäripäivät. [Viitattu 3.12.2019]. Saatavana: <http://www.laakaripaivat.fi/2013/media/tiedotteet/ennakkoinfon-tiedotteet/kaltoinkohtelun-vaikutus-kehittyviin-aivoihin/index.html>
- Piispa, M. & October, M. 2017. Vaikuttava työkalu toistuvaan parisuhdeväkivaltaan puuttumiseen. [Verkkolehtiartikkeli]. Yhteiskuntapolitiikka 82 (3), 304–312. [Viitattu 11.2.2020]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134851/YP1703_Piispa%26October.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Punamäki, R-L. 2010. Kun trauma astuu perheeseen. Teoksessa: M. Silvén (toim.) Varhaiset ihmissuhteet: Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Mi-nerva.
- Pääkaupungin turvakoti. Ei päiväystä. Fyysinen väkivalta. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2019]. Saatavana: <https://paakaupunginturvakoti.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta/fyysinen-vakivalta/>
- Raiskauskriisikeskus Tukinainen. Ei päiväystä. Ilmoitus- ja salassapitovelvollisuus. [Verkkosivu]. [Viitattu 29.1.2020]. Saatavana: <https://tukinainen.fi/ilmoitus-ja-salassapitovelvollisuus/>
- Randell, A & Debra, E-J. 2017. Physical abuse prevention. [Verkkokirja]. Teoksessa: A. Randell (toim.) Research and Practices in Child Maltreatment Prevention. Volume 1 of 2: Definitions of Abuse and Prevention. 199–219. Florissant, MO: STM Learning. Saatavana Ebsco eBook Collection – tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Randell, A., Faugno, D. & Speck, P. 2017. Child abuse: Quick reference for Health Care, Social Service, and Law Enforcement Professional. Third edition. [Verkkokirja]. Saint Louis, MO: STM Learning. Saatavana: Ebsco eBook Collection - tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Ribbens McCarthy, J. & Edwards, R. 2011. Key Concepts in Family Studies. London. DC: SAGE.
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOY.

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. Ei päiväystä. KvaliMOTV: Aineiston määrä ja tutkittavat. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [Viitattu 16.12.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. Ei päiväystä. KvaliMOTV: Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [Viitattu 16.12.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. Ei päiväystä. KvaliMOTV: Teemoittelu. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. [Viitattu 12.3.2020]. Saatavana: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Saarinen, J. 2017. ”Pelko. Se on tunne jota ei kenellekään lapselle soisi.”: Vanhempien parisuhdeväkivallalle altistuneiden kokemuksia internetkeskusteluiden valossa. [Verkkojulkaisu]. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalitieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 30.1.2020]. Saatavana: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/136482/SaarinenJanni.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Salo, E. & Ståhlberg, M-R. 2004. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Teoksessa: A. Söderholm, R. Halila, S. Kivitiä-Kallio, J. Mertsola & S. Niemi (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 102–116.
- Salokorpi, N., Sinikumpu, J. & Serlo, W. 3.6.2015. Ravistellun vauvan oireyhtymä: Vaikeasti tunnistettava kaltoinkohtelu. [Verkkosivu]. Potilaan lääkäri -lehti. [Viitattu 28.7.2019]. Saatavana: <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/ravistellun-vauvan-oireyhtyma-vaikeasti-tunnistettava-kaltoinkohtelu/>
- Seinäjäki. Ei päiväystä. Raiskaus ja seksuaalinen väkivalta. [Verkkosivu]. [Viitattu 24.11.2019]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/sosiaali-jaterveyspalvelut/terveyspalvelut/aitiys-japerhesuunnitteluneuvola/aitiys-japerhesuunnitteluneuvola/raiskausjaseksuaalinvakivalta.html>
- Seppälä, L & Nikkola, E. 2018. Lapselle seipitetty tai aiheutettu sairaus. [Verkkolehtiartikkeli]. Lääkärilehti 73 (7), 426–431. [Viitattu 24.9.2019]. Saatavana: <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/site/assets/files/0/32/45/482/sll72018-426.pdf>
- Sillanpää, K. 2017. Paha, pahempi, kaltoinkohtelu: Tutkimus lasten kokemasta kaltoinkohtelusta kaunokirjallisissa omaelämäkerrallisissa teoksissa. [Verkkojulkaisu]. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalitieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 5.11.2019]. Saatavana: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/136548/Sillanp%C3%A4%C3%A4Krista.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

- Sinkkonen, J. 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaareissa. Helsinki: Duodecim.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). 1.6.2004. Lapsen kaltoinkohtelu ja sen tunnistaminen. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu 3.12.2019]. Saatavana: https://www.ebm-guidelines.com/dtk/Ino/avaa?p_artikkeli=Ino00104
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). 2010. Älä lyö lasta! Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010–2015. 2. painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2010:7.
- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. 29.4.2016. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.3.2020]. Saatavana: https://www.tamk.fi/documents/10181/809882/SOAMK+KOMPETENSSIT_2016.pdf/a42b7145-638f-4779-84da-e38671ab405a
- Suomen lääkäriliitto. Ei päiväystä. Lapsen kaltoinkohtelu. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.11.2019]. Saatavana: <https://www.laakariliitto.fi/laakarinetiikka/lapset-ja-nuoret/lapsen-kaltoinkohtelu/>
- Suomen YK-liitto. Ei päiväystä. Lasten oikeudet. [Verkkosivu]. [Viitattu 5.11.2019]. Saatavana: <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/lasten-oikeudet>
- Säävälä, H., Nyqvist, L. & Salonen, S. 2006. Mies varikolle: apua lähisuhdeväkivaltaan. Teoksessa H. Säävälä, R. Pohjoisvirta, E. Keinänen & S. Salonen (toim.) Oulun ensi- ja turvakoti ry. Oulu. 17–29.
- Söderholm, A. & Kivitiie-Kallio, S. 2012. Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim.
- Söderholm, A. & Politi, J. 2012. Lapsen laiminlyönti. Teoksessa: A. Söderholm & S. Kivitiie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 76–98.
- Takala, S. 9.1.2019. Jari Sinkkonen: Parhaimmillaan parisuhde hoitaa lapsuuden haavoja. [Verkkolehtiartikkeli]. Seurakuntalainen. Saatavana: <https://www.seurakuntalainen.fi/uutiset/jari-sinkkonen-parhaimmillaan-parisuhde-hoittaa-lapsuuden-haavoja/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2016. Luo luottamusta Suojele lasta: Opas yhteistyöstä lapsia ja perheitä työssään kohtaaville. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 23.9.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/ajankoh-taista/luo-luottamusta-suojele-lasta-opas-ja-verkkokoulutus-yhteistyosta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2018. Vauvan ravistelun ehkäisy. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 23.9.2019]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137002/TT_vauvojen_ravistelu_15102018_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019. Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.10.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisen-henkilo-vanhempana/kiintymyssuhteen-merkitys-ja-sen-tukeminen#turvaton>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 23.4.2019. Lapsen kaltoinkohtelu. [Verkkosivu]. [Viitattu 6.8.2019]. Saatavana: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lapsen-kaltoinkohtelu
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tupola, S. & Lounamaa, R. 2012. Lapselle seipitetty tai aiheutettu sairaus: Münchausen syndrome by proxy (MSbP). Teoksessa: A. Söderholm & S. Kivitie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 154–160.
- Tupola, S., Kivitie-Kallio, S., Kallio, P. & Söderholm, A. 2012. Lapsen fyysinen pahoinpitely. Teoksessa: A. Söderholm & S. Kivitie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Duodecim, 99–110.
- Varjo. Ei päiväystä. Vainoaako hän sinua? [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2019]. Saatavana: <https://varjosta.fi/vainoaako-han-sinua/>
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Villa, J. 2013. Hengellinen väkivalta. Helsinki: Kirjapaja.
- Väestöliitto. 2.6.2014. Grooming vaurioittaa kasvavaa nuorta. [Verkkosivu]. [Viitattu 30.1.2020]. Saatavana: <https://www.vaestoliitto.fi/?x27375=3423983>
- Väestöliitto. Ei päiväystä. Traumat. [Verkkosivu]. [Viitattu 3.3.2020]. Saatavana: https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/mielenterveys-ja-parisuhde/traumat/
- World Health Organization (WHO). 29.11.2017. Violence against women. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2019]. Saatavana: <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/violence-against-women>

LIITTEET

Liite 1. Haastateltavien hakuilmoitus

Liite 2. Haastattelurunko

Liite 3. Haastattelu sopimus

LIITE 1. Haastateltavien hakuilmoitus**“ VAIK TILANTEESTA SELVISIN NI
PELKÄMÄÄN JÄIN ”**

Dilemma - Mä en pelkää sua enää

Olemme Seinäjoen Ammattikorkeakoulusta 3. vuoden sosionomiopiskelijoita, Iida & Sini. Koulun viimeistä puristusta varten tarvitsisimme sinun apuasi opinnäytetyötämme varten.

Opinnäytetyömme aiheena on lapsena koetun kaltoinkohtelun merkitykset aikuisiällä. Haluaisimme kuulla ajatuksiasi lapsuutesi kokemuksista.

Tavoitteenamme on kerätä haastatteluita tutkimusmateriaaliksi, jotta äänesi saataisiin kuuluviin, sillä vain sinä tiedät tästä asiasta parhaiten. Haastattelut toteutetaan nimettömästi ja sinulle sopivassa paikassa.

**JOS YHTÄÄN KIINNOSTUIT, MIELELLÄMME VASTAAMME KAIKKIIN
KYSYMYKSIIN :)**

**IIDA.RAHKOLA@SEAMK.FI/SINI.MARTIKAINEN@SEAMK.FI
(MEIDÄT LÖYTÄÄ MYÖS FACEBOOKISTA)**

**AUTA MEITÄ AUTTAMAAN MUITA SAMANKALTAISIA
ASIOITA KOKENEITA.**

LIITE 2. Haastattelun runko

HAASTATTELUN KYSYMYKSET

Ikä:

Sukupuoli:

Teema 1: Lapsen kaltoinkohtelun tunnistaminen ja puheeksi ottaminen

Fyysinen pahoinpitely (esim. lyöminen, ravistelu, potkiminen, polttaminen)

Kuritusväkivalta (esim. lapsen kasvattamista ja rankaisemista väkivallan keinoin, joita voivat olla tukistaminen, luunapin antaminen, retuuttaminen, piiskaaminen tai muu kovakourainen kohtelu)

Fyysinen laiminlyönti (esim. lapsen perustarpeiden huomiotta jättäminen, joita voivat olla terveys, ravinto, hygienia ja asumisolot)

Kemiallinen pahoinpitely (esim. lääkeaineelle tai alkoholille altistaminen)

Vauvan ravistelu

Seksuaalinen kaltoinkohtelu (esim. altistamista seksuaalissävytteisiin tilanteisiin tai muiden keskinäisille seksuaalisille toiminnoille, koskettelua, sopimattoman kuva- ja videomateriaalin esittelemisen)

Henkinen pahoinpitely (esim. pelottelu, uhkailu, huutaminen, nöyryyttäminen, välinpitämättömyys)

Väkivallalle altistuminen (esim. väkivallan näkeminen, vanhemmat riitelevät väkivaltaisesti keskenään, väkivalta kohdistuu muihin läheisiin)

Emotionaalinen kaltoinkohtelu (esim. lapsi tehdään näkymättömäksi, välinpitämätön kohtelu, lapsen torjuminen toistuvasti)

Lapselle sepitetty tai aiheutettu sairaus (esim. huoltajan sepittämä tai toiminnalla aiheutettu sairaus)

Millaista kaltoinkohtelua olet kokenut lapsuudessa?

Oletko itse ollut väkivallan kohde vai oletko nähnyt/kuullut jonkun olevan väkivallan kohde?

Kuinka kauan kaltoinkohtelua on kestänyt? Milloin se on alkanut?

Kenen taholta sinä koit kaltoinkohtelua tai läheisesi on kokenut väkivaltaa?

Milloin huomasit tai ymmärsit kokevasi kaltoinkohtelua? Huomasiko joku muu?

Haitko sinä apua tai tarjosiko joku sitä sinulle lapsuudessa? Millaista apua sait?

Mistä hait apua? Mikä oli esteenä, jos et halunnut hakea apua?

Teema 2: Aikuisikä

Oletko aikuisiällä käsitellyt lapsuudessa kokemaasi kaltoinkohtelua? Jos olet, miten?

Jos olet saanut apua, millaista apua? Oletko kokenut sen hyödylliseksi?

Jos et ole saanut, minkälaista apua tai tukea haluaisit/olet kaivannut?

Fyysinen väkivalta (esim. lyöminen, potkiminen, hiuksista tai vaatteista repiminen, raapiminen, ampuma- tai teräaseen käyttö, kuristaminen)

Henkinen väkivalta (esim. uhkailu, pelottelu, kiristäminen, haukkuminen, vähättely, nöyryytys, kontrollointi, sosiaalinen eristäminen, alistaminen)

Seksuaalinen väkivalta (ei kunnioiteta toisen ruumiillista ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta, esim. raiskaus, koskettelu, seksuaalinen ahdistelu, seksiin pakottaminen tai painostaminen, kuvaaminen ilman lupaa)

Taloudellinen väkivalta (esim. rahankäytön estäminen, kontrollointi tai rajaaminen, toisen omaisuuden tai rahan luvaton käyttö, pakottamista velan tai luoton ottamiseen)

Vaino (esim. toistuvaa, ei toivottua yhteydenottamista, seuraamista, tarkkailua, uhkaamista)

Uskonnollinen/hengellinen väkivalta

Oletko kokenut väkivaltaa aikuisiällä? (yli 18-vuotias)

a) **OLEN KOKENUT**

Millaista väkivaltaa olet kokenut?

Onko koettu väkivalta ollut yksittäinen teko vai koetko sen olevan toistuvaa?

Kauanko sitä on kestänyt/kesti?

Oletko hakenut apua? Miten? Mistä? Millaista?

Koetko saaneesi apua paikasta, josta olet sitä hakenut?

Mikä on ollut esteenä avun hakemiselle

b) **EN OLE KOKENUT**

Teema 3: Kaltoinkohtelun merkitys aikuisiällä

Millä tavoin lapsena koettu kaltoinkohtelu on mielestäsi vaikuttanut aikuisikäsi?

Ajatuksiisi?

Tapaasi toimia?

Millä keinoilla olet selvinnyt lapsuuden kokemuksista?

Oletko itse vanhempi?

Millä tavoin lapsuuden kaltoinkohtelu heijastuu vanhemmuuteesi?

Millä tavoin olet työstänyt asiaa tullessasi vanhemmaksi?

Onko vielä jotain mitä haluaisit kertoa aiheesta tai kokemuksistasi?

LIITE 3. Haastattelusopimus

Haastatteluun suostuminen

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöhön liittyvästä tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta. Opinnäytetyö tulee käsittelemään lapsena koettua kaltoinkohtelua ja sen merkitystä aikuisiällä, johon kerätään materiaalia tämän haastattelun avulla.

Olen tietoinen haastattelun tarkoituksesta ja siten annan luvan itseäni koskevien opinnäytetyön tutkimuksen kannalta tarpeellisten tietojen keräämiseen ja niiden käyttämiseen työssämme. Kaikki tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja siten, että henkilöllisyyttä ei pystytä työstä tunnistamaan. Sekä sinua, että haastattelijoita, lida Rahkolaa ja Sini Martikaista, sitoo salassapitovelvollisuus.

Minulle on kerrottu, että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja halutessani voin perua suostumukseni tai keskeyttää osallistumiseni. Mahdollisen perumisen tai keskeyttämisen voin tehdä milloin vain haluan. Olen tietoinen, että keskeyttämistilanteessa siihen asti kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni opinnäytetyöhön.

_____/____.20__.

Allekirjoitus ja päiväys

Nimen selvennys